บทที่ 4
ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยประเมินผล (Evaluation research) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด จังหวัดชัยภูมิ ตามโครงการเฉลิมพระเกียรติ 57 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์ ซึ่งใช้รูปแบบซิปป์ (CIPP Model) โดยศึกษาในพื้นที่บ้านลาดใต้ หมู่ที่ 1 ตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งใช้ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับด้านสภาพแวดล้อม (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านผลผลิต (Product) ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ในบทนี้จะเสนอผลการวิจัยและอภิปรายผลดังนี้

4.1 ผลการวิจัย

ผลการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ในกลุ่มผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ กลุ่มผู้นำชุมชน และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างประชาชน เพื่อประเมินผลการดำเนินโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูงโรคหัวใจและหลอดเลือด จังหวัดชัยภูมิ ตามโครงการเฉลิมพระเกียรติ 57 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์ ในด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product) ซึ่งสรุปประเด็นได้ดังนี้

4.1.1 ด้านบริบท (Context)

4.1.1.1 สภาพหมู่บ้าน

ลักษณะทางกายภาพของบ้านลาดใต้ หมู่ที่ 1 ตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง เป็นชื่อเดิมก่อตั้งประมาณ ปี 2449 อยู่ข้างลำห้วยตอนใต้ ต่อมาประชากรมากขึ้น จึงแบ่งการปกครองออกเป็น 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหลวงศิริ หมู่ที่ 11, บ้านโนนเก่าใหญ่ หมู่ที่ 14, บ้านลาดวังม่วง หมู่ที่ 15 และบ้านลาดใต้ หมู่ที่ 1 ปัจจุบันเป็นชุมชนเมืองกึ่งชนบท ประชาชนยังมีความสัมพันธ์ฉันท์ครือญาติโดยมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมแบบชุมชนอีสาน อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอหนองบัวแดงประมาน 2 กิโลเมตร พื้นที่หมู่บ้านเป็นที่ราบลุ่มมีพื้นที่ทำนาล้อมรอบหมู่บ้าน ลักษณะการตั้งบ้านเรือนอยู่หนาแน่นเป็นกลุ่มโดยส่วนใหญ่อยู่กึ่งกลางของหมู่บ้านและยาวตามสองข้างถนนในหมู่บ้านแบ่งการปกครองภายในหมู่บ้านเป็นคุ้มโดยแต่ละคุ้มมีหัวหน้าคุ้มเป็นผู้ดูแล

ลักษณะตัวบ้านส่วนใหญ่เป็นบ้านปูน มีรั้วปูน มีส่วนน้อยจะเป็นรั้วลวดหนามที่แสดงอาณาเขตของบ้านอย่างชัดเจน เมื่อประชาชนบ้านลาดใต้เมื่อได้เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูงโรคหัวใจและหลอดเลือด จากเดิมที่ไม่ได้ปลูกผักสวนครัวหรือผลไม้ ในครัวเรือน ก็ได้ตระหนักและร่วมกันปลูกผักสวนครัวบริเวณรั้วหน้าบ้าน รั้วข้างบ้าน รวมถึงผลไม้ไว้บริโภค และยังเพิ่มปริมาณ และจำนวนชนิดของผักให้หลากหลายด้วย

ด้านการปกครองบ้านลาดใต้ อยู่ในเขตเทศบาลตำบลหนองบัวแดง การเดินทางสู่หมู่บ้าน จากอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ สามารถเดินทางรถยนต์ส่วนตัวหรือรถยนต์โดยสารประจำทางสายชัยภูมิ-หนองบัวแดง ไปทางทิศตะวันตกผ่านภูแลนคา มีระยะทางโดยรวมประมาณ 51 กิโลเมตร มีที่ท่องเที่ยวและสถานที่สำคัญคือ อุทยานแห่งชาติภูแลนคา วัดชัยภูมิพิทักษ์ (วัดผาเกิ้ง) เส้นทางการการคมนาคมภายในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีต และถนนที่ใช้เดินทางไปที่ว่าการอำเภอหนองบัวแดงเป็นถนนลาดยาง ชื่อถนนลาดประชาคมโดยมีเส้นทางผ่านบ้านหลวงศิริ หมู่ที่ 11 ด้านสาธารณูปโภค มีไฟฟ้าและประปาใช้ทุกหลังคาเรือน บ้านลาดใต้ หมู่ที่ 1 มีจำนวน 153 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด จำนวน 673 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.60 อายุอยู่ระหว่าง 41-45 ปี ร้อยละ 10.69 รองลงมาอายุ 16 – 20 ปี ร้อยละ 9.96 ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 44.58 และทั้งหมดมีเชื้อชาติไทยและนับถือศาสนาพุทธ

4.1.1.2 สภาพเศรษฐกิจ

ก่อนดำเนินโครงการนี้ พบว่าประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตร พืชเศรษฐกิจที่ปลูกไว้เพื่อจำหน่ายก็คือ ข้าว อ้อย แตงไทย และมีอาชีพเสริมเช่น เลี้ยงโค เพาะเห็ด รับจ้างทั่วไป เมื่อได้ดำเนินการโครงการนี้ จึงได้มีการปลูกผักปลอดสารพิษไว้บริโภคในครัวเรือน และปลูกไว้ที่แปลงผักกลางเพื่อแลกเปลี่ยน และจำหน่ายให้แก่ผู้ที่ต้องการบริโภค อันเป็นการเพิ่มรายได้แก่ครอบครัว ชุมชนด้วย โดยประชาชนมีรายได้ระหว่าง 1,001 – 5,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 59.44

4.1.1.3 ศักยภาพของหมู่บ้าน

เดิมบ้านลาดใต้ มีศูนย์กลางหมู่บ้านไว้นัดหมายประชุม หรือทำกิจกรรมต่างๆ เท่านั้น หลังโครงการนี้เกิดขึ้นศูนย์กลางแห่งนี้ได้เปลี่ยนเป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้ซึ่งเป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชน ในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น การจัดอบรม การจัดกลุ่มอาชีพ การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ ของชุมชน โดยเน้นการกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ทัน

กับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเองเป็นศูนย์ฯ ของประชาชน ที่ดำเนินการโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ที่จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน ศูนย์เรียนรู้นี้จะมีลานกีฬาจำนวน 1 แห่ง จัดสำหรับเป็นสถานที่ให้ประชาชนมาออกกำลังกายซึ่งมีผู้สูงอายุมาออกกำลังกายรำไม้พลองตอนเย็น ประชาชนทั่วไป เต้นแอโรบิค เล่นห่วงฮูลาฮูป นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำรวมของหมู่บ้านตั้งอยู่ทิศเหนือ ขนาด 1 ไร่และมีแปลงปลูกผักกลาง จำนวน 20 แปลงสำหรับสาธิตการปลูกผักปลอดสารพิษ นอกจากนี้ยังมีสนามกีฬากลางซึ่งอยู่ในบริเวณโรงเรียน จำนวน 1 แห่ง มีกลุ่มวัยรุ่น เตะตะกร้อ เตะฟุตบอล และมีแปลงผักจำนวน 20 แปลงอยู่บริเวณหลังหมู่บ้าน

ด้านศักยภาพด้านผู้นำ มีผู้นำเป็นทางการในหมู่บ้าน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน หัวหน้าคุ้ม และสมาชิกเทศบาลตำบล กลุ่ม อสม. มีหน้าที่ในการบริหารงาน และตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดในชุมชน และช่วยในการดำเนินงานของโครงการ ส่วนผู้นำไม่เป็นทางการในหมู่บ้าน เป็นคนในชุมชนที่ชาวบ้านเคารพ นับถือได้แก่ ผู้สูงอายุ มรรคทายก ซึ่งมีบทบาทในการตัดสินใจร่วมกับเจ้าอาวาสวัดในการทำบุญประเพณี เพื่อสร้างความร่วมมือร่วมใจให้กับประชาชนในหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ ได้แก่

1) กลุ่มกองทุนเงินล้าน ซึ่งได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลจำนวนหนึ่งล้านบาท มีคณะกรรมการดำเนินงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านกู้ยืมเงินไปใช้ในการประกอบอาชีพ

2) กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ของหมู่บ้าน มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือครอบครัวผู้ที่เสียชีวิต โดยมีการตั้งเป็นกองทุนประชาชนในหมู่บ้านสามารถสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ตามความสมัครใจ และมีคณะกรรมการดำเนินงานเก็บเงินเมื่อมีสมาชิกเสียชีวิต

3) กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)จำนวน 15 คน ทำหน้าที่เป็นแกนนำและนำพาประชาชนในหมู่บ้านร่วมดำเนินงานกิจกรรมด้านสุขภาพ ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมป้องกันโรค การฟื้นฟูสุขภาพด้านต่าง ๆ ของคนในชุมชน

4) กลุ่มแม่บ้าน เป็นการรวมกลุ่มของแม่บ้านในหมู่บ้านโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม เพื่อเป็นการยกฐานะความเป็นอยู่ให้สมาชิกกลุ่ม และคอยช่วยเหลืองานต่างๆ ในหมู่บ้าน นอกจากนี้กลุ่มแม่บ้านยังเป็นหลักในการประสานงานให้แก่กลุ่มต่างๆในหมู่บ้าน

5) ชมรมผู้สูงอายุ เป็นการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุในหมู่บ้านโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเองโดยเฉพาะการสร้างคุณภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม เพื่อให้ชีวิตมีคุณค่าและคุณประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัวและชุมชน

ซึ่งกลุ่มหรือองค์กรเหล่านี้ ทำหน้าที่ให้การช่วยเหลือความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้านให้อยู่ดีกินดีและนำพาประชาชนในหมู่บ้านทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ แสดงให้เห็นว่าบ้านลาดใต้ หมู่ที่ 1 มีศักยภาพทั้งในด้านของทรัพยากรต่างๆ ที่จะช่วยดำเนินงานโครงการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้

4.1.1.4 สภาพปัญหาของหมู่บ้าน

ด้านสภาพปัญหาของหมู่บ้านลาดใต้ ก่อนการดำเนินโครงการพบว่ายังมีปัญหาในหลายประเด็นและหลังดำเนินการโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ชุมชนได้วิเคราะห์ปัญหา และจัดทำแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการนี้ ได้แก่ ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งมีปัญหาในเรื่องแหล่งน้ำไม่เพียงพอ แก้ไขด้วยการขุดลอกลำห้วย ขุดเจาะบ่อบาดาลในพื้นที่ทำการเกษตร ดินเสื่อมคุณภาพ ก็ปรับพื้นที่โดยการไถกลบซังข้าว ปลูกพืชคลุมดินส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี ปัญหาด้านการประกอบอาชีพที่พบ คือ ปัญหาหนี้สิน ผลผลิตไม่มีคุณภาพ ขาดการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง แนวทางคือส่งเสริมจัดตั้งกลุ่มอาชีพ จัดอบรมอาชีพระยะสั้น จัดหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ การขาดแหล่งโปรตีนในหมู่บ้านก็ได้ส่งเสริมการเลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา ส่งเสริมปุ๋ยชีวภาพไว้ใช้เอง ก็ช่วยลดรายจ่ายลงได้ ในส่วนปัญหาด้านสาธารณสุข ก็ยังมีหลายข้อด้วยกัน ทั้งปัญหาเรื่องสุขภาพในชุมชนที่มีผู้ป่วยเรื้อรัง การใช้ยาเสพติด การใช้สารเคมี ความสะอาดและการสุขาภิบาลในครัวเรือนและในหมู่บ้าน ประชาชนขาดความสนใจดูแลเรื่องสุขภาพ ก็ได้เสนอแนวทางไว้ด้วยการอบรม รณรงค์ให้ความรู้ทางด้านสุขภาพที่ถูกต้อง และจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้ติดตามเยี่ยมดูแลผู้ป่วย

ปัญหาด้านสังคม การเมือง การปกครอง พบว่า ยังมีปัญหาวัยรุ่นทะเลาะวิวาท ประชาชนสนใจในบทบาทหน้าที่การใช้สิทธิ์น้อยและไม่สนใจข่าวสารด้านการเมือง ซึ่งก็ได้จัดทำแนวทางให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนให้มากขึ้น เช่น การลงแขกเกี่ยวข้าว ทำความสะอาดชุมชน จัดเวรยามคุ้ม จัดแข่งขันกีฬา และปัญหาทางการเมืองก็มีแนวทางอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่พลเมือง ส่วนปัญหาเศรษฐกิจ ที่รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย สินค้าต่าง ๆ แพงขึ้น ได้จัดทำแนวทางส่งเสริมส่งเสริมการปลูกผักสวนครัว,การเลี้ยงไก่พื้นเมือง เลี้ยงกบ เลี้ยงปลาไว้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งจะเน้นให้ปลูกผักปลอดสารพิษไว้ในครัวเรือนเพื่อบริโภค ซึ่งเป็นการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ ทั้งยังส่งผลต่อสุขภาพด้วย

ด้านปัญหาปัญหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตรกรรม ไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้ง ลำห้วยตื้นเขิน และมีไม่ทั่วถึงทุกครัวเรือน มีแนวทางด้วยการขุดเจาะบ่อบาดาล ขุดสระน้ำเพิ่มในพื้นที่ทำการเกษตร การสร้างฝายชะลอน้ำ ขุดคลองส่งน้ำ ขุดลอกลำห้วยเพื่อเข้าถึงพื้นที่การเกษตร ขุดลอกลำห้วย สำหรับปัญหาการศึกษา วัฒนธรรม ประเพณี

พบว่า ยังมีปัญหาเยาวชนขาดโอกาสในการเรียนต่อ ไม่สนใจในขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีบทบาท ได้จัดทำแนวทางการส่งเสริมการศึกษาต่อทั้งในระบบและนอกระบบ รวมถึงจัดกิจกรรมในวันสำคัญ เพื่ออนุรักษ์ วัฒนธรรมประเพณี จัดให้ความรู้แก่กลุ่มเยาวชนในเรื่อง จริยธรรมคุณธรรม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูงโรคหัวใจและหลอดเลือด จังหวัดชัยภูมิ เพราะถ้าประชาชนได้รับการช่วยเหลือแก้ไขในเรื่องปากท้องแล้ว ย่อมต้องมีเวลาในการร่วมพัฒนางานอื่น และหันมาดูแลใส่ใจในด้านสุขภาพมากขึ้น และบางปัญหาก็สามารถดำเนินการควบคู่กับกิจกรรมการปรับพฤติกรรมสุขภาพลดโรคนี้ได้อีกด้วย

4.1.1.5 สภาวะสุขภาพของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

การเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพ มีความสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด เนื่องจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการดำเนินงานของโครงการ ซึ่งจากการศึกษาเอกสารรายงานของโรงพยาบาลหนองบัวแดงในการดำเนินการตรวจคัดกรองความเสี่ยงโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงในกลุ่มประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 319 คน ซึ่งแยกเป็นกลุ่มอายุ 15 - 34 ปี พบว่าประชาชนเสี่ยงต่อโรคเบาหวาน จำนวน 1 คน เสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูง 4 คน และเป็นโรคอ้วนจำนวน 4 คน ในกลุ่มอายุ 35 ปีขึ้นไป พบว่าประชาชนเสี่ยงต่อโรคเบาหวาน จำนวน 76 คน เสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 48 คน และเป็นโรคอ้วน จำนวน 54 คน และมีผู้ป่วยด้วยโรคเบาหวาน จำนวน 28 คน ความดันโลหิตสูง จำนวน 20 คน โรคหัวใจ 1 คน จิตเวช จำนวน 1 คน และผู้พิการ จำนวน 12 คน ซึ่งมีการให้ความรู้ถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพใหม่โดยการออกกำลังกายเป็นประจำ รับประทานผักและผลไม้ที่ปลอดสารพิษและลดอาหารประเภทไขมันซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงของการเกิดโรคได้

4.1.1.6 นโยบาย/กฎระเบียบ/ข้อบังคับ

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ โดยกองสุขศึกษา กระทรวงสาธารณสุข ได้รับพระมหากรุณาธิคุณล้นกล้าล้นกระหม่อม จากสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระราชานุญาตให้โครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด เป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในวโรกาสเจริญพระชนมายุ 57 พรรษา โดยกำหนดเป็นกิจกรรมหนึ่งในโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวในพระราชูปถัมภ์ฯ ด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ซึ่งมีนโยบายให้ทุกจังหวัดคัดเลือกหมู่บ้านต้นแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิต โรคหัวใจและหลอดเลือด โดยให้มีพฤติกรรมการออกกำลังกายสม่ำเสมอสัปดาห์ละอย่างน้อย 3-4 วันๆ ละอย่างน้อย 30 นาทีร่วมกับ

การรับประทานผักและผลไม้สดวันละอย่างน้อยครึ่งกิโลกรัมขึ้นไปและลดอาหารไขมัน โดยการดำเนินงานตามโครงการนี้บ้านลาดใต้ ไม่ได้กำหนดกฎระเบียบ หรือข้อบังคับในการดำเนินงาน จะใช้วิธีการพูดคุยทำความเข้าใจถึง ผลดี ผลเสีย ให้ประชาชนตระหนัก เห็นถึงความสำคัญถึงการมีพฤติกรรมที่ถูกต้องในการป้องกันโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด และบริโภคผักที่ปลูกในแปลงปลูกผักกลางของหมู่บ้านซึ่งเป็นผักปลอดสารพิษ โดยมีข้อตกลงร่วมกันก็คือ ทุกคนสามารถเก็บไปรับประทานได้เลยโดยไม่ต้องมีการซื้อขายกัน ทำให้ทุกคนในหมู่บ้านมีโอกาสได้รับประทานผักที่ปลอดสารพิษหมุนเวียนไป แม้ว่าไม่ได้ปลูกเอง

ซึ่งก่อนการริเริ่มโครงการนี้ในพื้นที่ไม่เคยมีนโยบาย รวมทั้งการสนับสนุนที่เป็นรูปธรรมรวมทั้งตัวชี้วัดที่ชัดเจนมาก่อน แต่เมื่อมีการริเริ่มดำเนินโครงการก็มีการ การทำประชาคมหมู่บ้าน โดยมีการให้ข้อมูลถึงสภาพปัญหา ประชุมร่วมกันหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยการทำประชาคมหมู่บ้านแล้วมีข้อตกลงร่วมกัน ทำให้มีเกิดการยอมรับไม่ถูกต่อต้านเหมือนกับการตั้งกฎระเบียบมาบังคับ ***"ไม่ได้มีกฎระเบียบ ใช้วิธีการพูด ให้เห็นว่าว่าถ้าปฏิบัติตัวไม่ถูก คุณจะเจ็บ คุณจะป่วยคุณจะตาย"*** ผู้บริหารเทศบาลตำบล ชาย อายุ 59 ปี กล่าว ทำให้เกิดความตระหนักแล้วมีการพูดคุยหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไข ***"กฎระเบียบเราไม่ได้ตั้งขึ้นน๊ะ มันจะต้องเกิดจากการประชาคม"*** และ***" เราไม่วางกฎอย่างนั้น เขาก็ทำน๊ะ"*** เจ้าหน้าที่เกษตร หญิง อายุ 52 ปี กล่าว และกลุ่มผู้นำชุมชนที่ร่วมสนทนาส่วนใหญ่ กล่าวว่าไม่ได้มีกฎระเบียบ ข้อบังคับ มีแต่การทำข้อตกลงกันว่าผักที่ปลูกในแปลงผักกลางของหมู่บ้านทุกคนสามารถเก็บไปรับประทานได้เลยโดยไม่ต้องมีการซื้อขายกัน ดังคำกล่าวของผู้นำชุมชน ชาย อายุ 52 ปี ***" แปลงผักน๊ะ ในกลุ่ม ใครอยากเก็บกิน ก็เก็บกินได้เลยครับ"*** และเป็นคำกล่าว ของผู้นำชุมชน ชาย อายุ 55 ปี ***" เราด้วยกันอยากกินก็เก็บเอาไป..จะขายให้เฉพาะคนอื่นๆ"*** ฉะนั้น จึงไม่มีความจำเป็นที่จะใช้กฎระเบียบหรือข้อบังคับ เพียงแค่ทำข้อตกลงร่วมกันของคนในหมู่บ้านเพื่อขอความคิดเห็นและกำหนดแนวทางปฏิบัติตามโครงการร่วมกัน

4.1.1.7 ประสบการณ์ในโครงการพัฒนาอื่น

ในการดำเนินงานด้านพฤติกรรมสุขภาพ ประสบการณ์ในโครงการพัฒนา มีความสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด เนื่องจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการดำเนินงานของโครงการนี้ ซึ่งพบว่า บ้านลาดใต้เองมีการดำเนินงานโครงการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหลายโครงการ ได้แก่ โครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง โครงการถนนปลอดภัย โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โครงการหมู่บ้านผักสวนครัว รั้วกินได้ โครงการกองทุนแม่ของแผ่นดิน โครงการเศรษฐกิจพอเพียง และโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว ซึ่งโครงการ

เหล่านั้น ต้องใช้การมีส่วนร่วมของชุมชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อตัดสินใจที่จะดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ นับตั้งแต่การวางแผนดำเนินงาน การบริหารจัดการ และการแบ่งปันผลประโยชน์ ซึ่งส่งผลให้ชุมชนมีความเข้าใจเมื่อเข้าร่วมดำเนินงานโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนว่าเป็นการดำเนินการเพื่อประชาชน และชุมชนเองจะเป็นผู้ได้รับผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา การทำงานลักษณะนี้ต้องเริ่มจากการรวมกลุ่มประชาชนตามกิจกรรมพัฒนาที่จัดขึ้น จากนั้นเพิ่มความสามารถและความรับผิดชอบลำพังได้ ซึ่งที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่รัฐ คอยให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบ้านลาดใต้ ประชาชนเองก็ให้ความร่วมมืออย่างดี มีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน จึงทำให้ชุมชนบ้านลาดใต้มีประสบการณ์ที่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมขั้นนี้ได้ เพราะในกิจกรรมพัฒนาบางประเภทถ้าหากให้ประชาชนร่วมลงทุนในกิจกรรม จะทำให้เขามีความรู้สึกเป็นเจ้าของ เกิดการบำรุงรักษา รักและหวงแหน ได้แก่ การปลูกผักในแปลงผักกลาง ในทางตรงข้าม ถ้าเขาไม่มีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้ ถ้าการลงทุนและการปฏิบัติงานทั้งหมดนั้นมาจากภายนอก ถ้าเกิดอะไรเสียหาย ประชาชนก็ไม่เดือดร้อนมากนัก เพราะเมื่อไม่ใช่ของเขา เขาก็จะไม่บำรุงรักษา ไม่รักไม่หวงแหน นอกจากนี้การเข้าร่วมปฏิบัติงานด้วยตนเอง จะทำให้เขาเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด และสามารถดำเนินกิจกรรมชนิดนั้นด้วยตนเองต่อไปได้ ให้

โดยสรุป ผลการประเมินผลโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูงโรคหัวใจและหลอดเลือด จังหวัดชัยภูมิ ตามโครงการเฉลิมพระเกียรติ 57 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์ ในด้านบริบท (Context) พบว่า บ้านลาดใต้ไม่มีกฎระเบียบหรือข้อบังคับสำหรับการดำเนินงานตามโครงการนี้แต่มีเพียงข้อตกลงที่ได้จากการทำประชาคมหมู่บ้านที่ แสดงความความคิดเห็นและกำหนดแนวทางปฏิบัติตามโครงการร่วมกันของประชาชนในหมู่บ้านและโครงการนี้เป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมกันดำเนินงานเพื่อสนองน้ำพระหฤทัย ประกอบกับหมู่บ้านมีศักยภาพเดิมคือมีศูนย์กลางหมู่บ้าน และเมื่อดำเนินโครงการศูนย์กลางนี้ ก็เป็นศูนย์เรียนรู้ของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชน ในชุมชนเป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้าน ต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ ของชุมชน โดยเน้นการกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งเรียนรู้และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเองเป็นศูนย์ฯ ของประชาชน ที่ดำเนินการโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ที่จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยในศูนย์เรียนรู้จะมีลานกีฬาสำหรับเป็นสถานที่ให้ประชาชนมาออกกำลังกาย มีแหล่งน้ำและมีแปลงปลูกผักกลางสำหรับสาธิตการ

ปลูกผักปลอดสารพิษ และชุมชนเองยังมีประสบการณ์ในโครงการพัฒนาอื่นอีกด้วย ในด้านผู้นำชุมชนมีผู้นำที่เป็นทางการทำหน้าที่ในการบริหารงานในชุมชน ในลักษณะแบ่งการทำงานเป็นคุ้ม ร่วมตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่างๆในชุมชน และช่วยในการดำเนินงานโครงการ มีผู้นำไม่เป็นทางการซึ่งคอยสร้างความร่วมมือร่วมใจของประชาชน และมีกลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้านให้อยู่ดีกินดีและนำพาประชาชนในหมู่บ้านทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์

ผลการการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด กรณีศึกษาบ้านลาดใต้ หมู่ที่ 1 ตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ในด้านบริบท สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการดำเนินงานก่อนและหลังตามโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด ตามโครงการเฉลิมพระเกียรติ 57 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์ ด้านบริบท (Context)

ก่อนดำเนินโครงการ	หลังดำเนินโครงการ
- ไม่มีกฎระเบียบในการดำเนินงานของโครงการ	- ไม่มีกฎระเบียบแต่จะมีทำข้อตกลงในการดำเนินโครงการที่ได้จากการจัดทำประชาคมหมู่บ้านเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานตามโครงการร่วมกัน
- มีศักยภาพเดิมคือมีศูนย์เรียนรู้ของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชน	- มีการใช้ศูนย์เป็นที่อบรมการปลูกผัก อินทรีย์ -มีการแลกเปลี่ยนผัก แลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านต่างๆ -ใช้เป็นลานออกกำลังกาย
- ไม่มีศูนย์เรียนรู้การปลูกผักอินทรีย์	- มีศูนย์เรียนรู้การปลูกผักอินทรีย์

4.1.2 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

ในการประเมินปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) ในส่วนของโครงสร้างการดำเนินงาน บุคลากร งบประมาณ การสนับสนุนต่างๆ กิจกรรมและบริการและการเข้าถึงบริการ พบว่า

4.1.2.1 โครงสร้างของการดำเนินงานตามโครงการ

การดำเนินงานพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือดของบ้านลาดใต้ หมู่ที่ 1 มีคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นองค์กรหลักของหมู่บ้านที่ทำหน้าที่ดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินงานของโครงการนี้ ดังนี้

1) ร่วมกับแกนนำและตัวแทนประชาชนในหมู่บ้านวางแผนการดำเนินงานโดยรับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของโรงพยาบาลหนองบัวแดง

2) จัดหาสถานที่จำนวน 2 แห่งสำหรับให้ประชาชนออกกำลังกาย

3) จัดให้สถานที่จำนวน 40 แปลงสำหรับเป็นศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์หรือการปลูกผักปลอดสารพิษ

4) จัดสถานที่จำนวน 1 แห่งเพื่อให้เป็นศูนย์เรียนรู้ของหมู่บ้าน

5) ส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการและปฏิบัติตนในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด ดังนี้

- มีการจัดตั้งชมรมสร้างสุขภาพให้มีบทบาทหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการออกกำลังกายเป็นประจำและต่อเนื่อง

- จัดแกนนำชุมชนมีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการออกกำลังกายและการกินผัก ผลไม้และอาหารไขมัน ในรูปแบบดังนี้ ประกวด/สาธิตเมนูอาหารสุขภาพ การแข่งขันการออกกำลังกายของครอบครัว เผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อท้องถิ่นรณรงค์ด้านสุขภาพ ตลาดนัดสุขภาพ

- ส่งเสริมให้ครอบครัวมีการปลูกผักปลอดสารพิษไว้รับประทานเองและหรือมีการแลกเปลี่ยนผักที่ปลูก

6) ร่วมกับคณะทำงานระดับตำบล ประเมินผลการดำเนินงาน

นอกจากนี้ยังมีการทบทวนแนวทางการดำเนินงานของโครงการ และกำหนดกระบวนการทำงานพร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ดังนี้

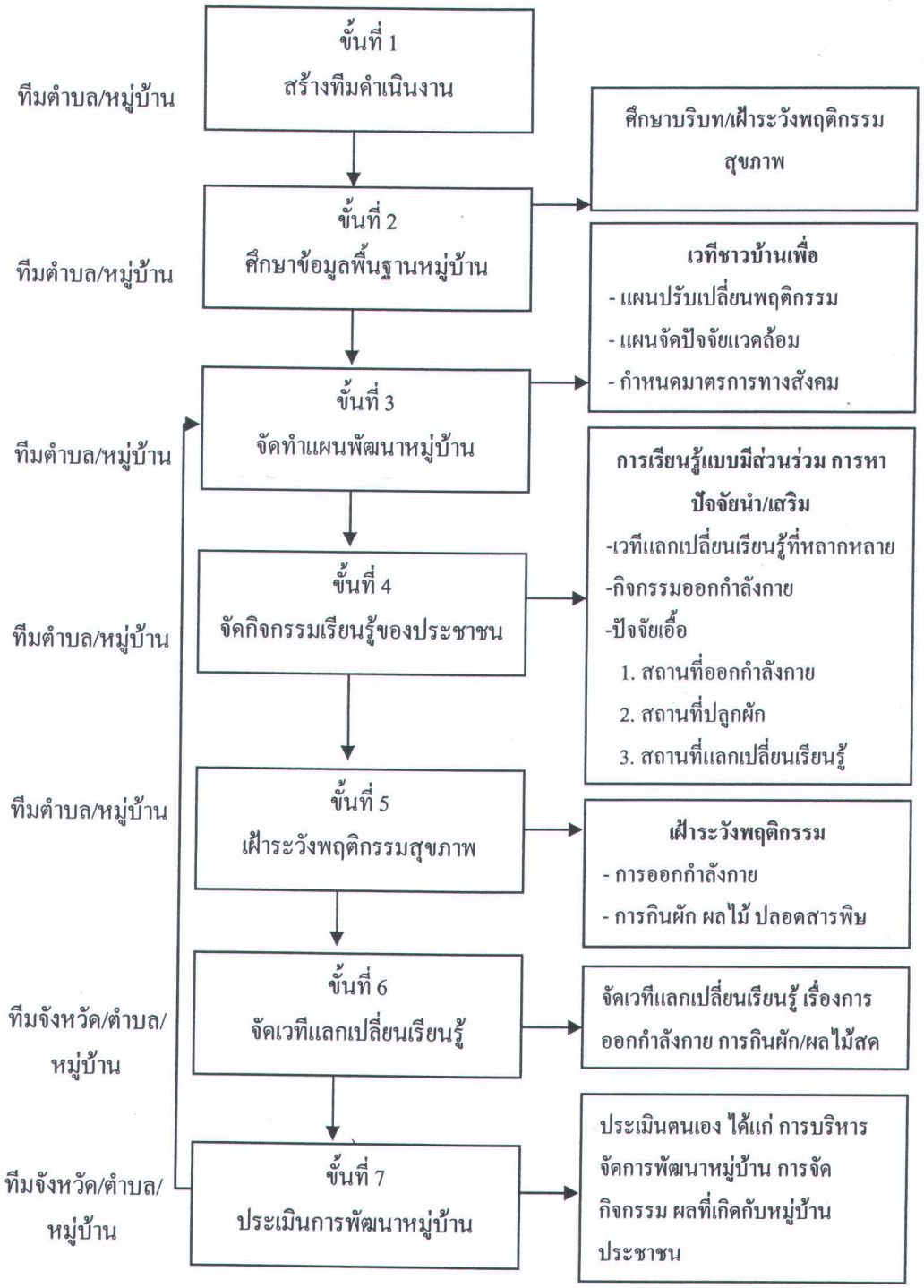

ภาพที่ 3 เส้นทาง 7 ขั้นสู่หมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด

4.1.2.2 บุคลากร

การดำเนินงานตามโครงการของบ้านลาดใต้ ได้เริ่มดำเนินงานจากโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว ซึ่งมีหน่วยงานภาครัฐหลายส่วนเข้ามาร่วมในการทำงาน ได้แก่ เจ้าหน้าที่เกษตรซึ่งรับผิดชอบในศูนย์เรียนรู้ การจัดหาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ การส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ ปุ๋ยหมักชีวภาพ ส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มแม่บ้าน เจ้าที่ประมง จัดหาแหล่งน้ำขนาดใหญ่เพื่อทำการเลี้ยงขยายพันธุ์ปลา ส่งเสริมขุดบ่อเลี้ยงปลาประจำครัวเรือน เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลหนองบัวแดง และเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลหนองบัวแดง เป็นผู้ให้การดูแลส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาลควบคุมป้องกันโรคในชุมชน และฟื้นฟูสุขภาพ ติดตามเยี่ยมบ้านให้คำแนะนำ ส่งเสริมกิจกรรมด้านสุขภาพต่างๆ ซึ่งพบว่าแต่เดิมดำเนินโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพการทำงานจะดำเนินงานในลักษณะต่างคนต่างทำ แต่เมื่อมีโครงการนี้เกิดขึ้น การดำเนินงานจะทำในลักษณะเป็นทีมงานดำเนินงานไปร่วมกัน โดยมีเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลหนองบัวแดงเป็นผู้ประสานงาน นัดหมายทีมงานซึ่งเริ่มจากกองสุขศึกษาได้จัดประชุม ชี้แจงวัตถุประสงค์ และแนวทางให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจากกลุ่มงานสุขศึกษาและสุขภาพภาคประชาชน โรงพยาบาลหนองบัวแดง ครูในโรงเรียนบ้านลาดใต้ เพื่อให้ถ่ายทอดแนวทางการดำเนินงานให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง

เมื่อทราบนโยบายเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลหนองบัวแดงจึงได้จัดเวทีประชาคม พร้อมเชิญหน่วยงานภาครัฐ ตัวแทนจากเทศบาลตำบลหนองบัวแดง ครู เกษตรตำบล พัฒนาชุมชน ปศุสัตว์ ประมง ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการชุมชน มาพูดคุยปรึกษา ทุกคนต่างก็สนใจเพราะเป็นโครงการที่ดีจะทำให้ทุกคนมีสุขภาพที่ดีทั้งเป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติ ฯอีกด้วย จึงถือว่าเป็นเกียรติของชาวบ้านและหมู่บ้านลาดใต้ และต่อมาประธาน อสม. จะมีหน้าที่กระจายข่าวให้ทุกคนในหมู่บ้านทราบถึงโครงการนี้ทุกวัน และเมื่อทุกคนเข้าใจในกิจกรรม ชาวบ้านจึงได้สมัครเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดโรค โดยมีตัวแทนจำนวน 40 ครัวเรือนๆ ละ 1 คน ต่อจากนั้นได้จัดเวทีเสวนาโดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแรงผลักให้หมู่บ้านทำงานสำเร็จ ผลจากการทำประชาคมทำให้ทุกครัวเรือนทราบถึงกิจกรรมและข้าร่วมโครงการ และบ้านลาดใต้ก็มีทุนเดิมในเรื่องการพัฒนาโครงการอื่น ๆ มาแล้วจึงง่ายขึ้น แต่มีจุดอ่อนในเรื่องการออกกำลังกายเต็มรูปแบบ จึงได้จัดแบ่งคณะทำงาน เพื่อแบ่งความรับผิดชอบในบ้านลาดใต้ เป็น 3 คณะ ประกอบด้วย คณะกรรมการที่ปรึกษา มีผู้อำนวยการโรงพยาบาลหนองบัวแดง เป็นประธาน เกษตรอำเภอหนองบัวแดง นายกเทศมนตรีตำบลหนองบัวแดง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านลาดใต้ เป็นรองประธานคณะทำงานระดับตำบลมีหัวหน้าฝ่ายส่งเสริมสุขภาพเป็นเลขา และเจ้าหน้าที่ในฝ่ายเป็นกรรมการและคณะทำงานระดับหมู่บ้ามีผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน อสม. เป็นเลขา และมีคณะกรรมการชุมชนบ้านลาดใต้ เป็นคณะทำงาน มีประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ที่เข้มแข็ง เสียสละ กระตือรือร้น เป็นแกนหลักที่ดี ทั้งยังคอยประสานงานการทำงานระหว่างเจ้าหน้าที่ อสม. และประชาชน นอกจากนี้ ยังเป็นผู้นำพา และคอยดูแลติดตาม แสวงหาโครงการใหม่ งบประมาณ ต่าง ๆ ให้ลงมาในชุมชน ทั้งยังเป็นหลักช่วยแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ กระตุ้นเพื่อน อสม. ให้คอยดูแลเอาใจใส่ชุมชนอย่างต่อเนื่องอีกด้วย

หลังจากนั้น เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลหนองบัวแดง จึงนัดคณะทำงานเพื่อจัดทำแผนหมู่บ้านร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน และแบ่งความรับผิดชอบ เพื่อง่ายแก่การทำงานและติดตามผล นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่เกษตรตำบล ได้อบรมให้ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ การปลูกผักผลไม้ และส่งเสริมการปลูกผักปลอดสารพิษ การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ เจ้าหน้าที่ประมง ส่งเสริมการเลี้ยงปลาในที่ครัวเรือน เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมือง โดยหน่วยงานเหล่านี้จะสนับสนุน พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ควบคู่กับการติดตามผลผลิต ผลการดำเนินงานและให้กำลังใจ แก่ชุมชน ในส่วนของเทศบาลหนองบัวแดงร่วมกับโรงพยาบาลหนองบัวแดง ได้ดูแลเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนบ้านลาดใต้ ตรวจวัดความดันโลหิต และระดับน้ำตาลในเลือด การวัดรอบเอว ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง เพื่อประเมินค่า BMI และฝึกสาธิตในเรื่องการออกกำลังกาย โดยกิจกรรมเหล่านี้ จะติดตามผลเดือน ละ 2 ครั้ง

ในด้านบุคลากรเอง มีการประชุมชี้แจงให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลหนองบัวแดง เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอหนองบัวแดง เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลหนองบัวแดงให้รับทราบ ดังคำกล่าวของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลหนองบัวแดง หญิง อายุ 48 ปี ***"พี่หัวหน้าไปรับการอบรมแล้วก็มาชี้แจงให้ฟัง"*** แล้วกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการก็ได้ออกไปประชุมเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่กลุ่มผู้นำชุมชนบ้านลาดใต้ให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานของโครงการ และสามารถปฏิบัติงานตามโครงการได้ ดังคำกล่าวของเจ้าหน้าที่เกษตร หญิง อายุ 52 ปี ***"จะมีการอบรมด้วย เรานัดเขาอบรม เราจะเชิญวิทยากรจากพัฒนาที่ดิน..สา'สุข..เกษตร..ประมง ไปให้ความรู้"*** และผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่ามีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับโครงการจากเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง เป็นอย่างดี ดังคำกล่าวของผู้นำชุมชนหญิง อายุ 49 ปี ***"คุณหมอมาอบรม คุยเรื่องนี้ทุกเดือน"*** และถามต่อว่าแล้วเน้นในเรื่องอะไร***" การรับประทานอาหารปลอดสาร ทานให้ถูกวิธี..เน้นโรคเบาหวาน โรคมะเร็ง โรคความดันบรรยายทุกเดือน"*** และคำกล่าวของผู้นำชุมชน ชาย อายุ 55 ปี ***"ศาลากลางบ้านคุณหมอก็มา"*** และถามต่อไปว่ามาประชุมเรื่องอะไร ก็กล่าวต่อไปว่า***"พูดเรื่องการออกกำลังกาย การกินอาหาร"*** ผู้นำชุนชนหญิง อายุ 54 ปี และถามต่อไปอีกว่าแล้วกินอย่างไร ***"วันหนึ่งให้กินผักวันละครึ่งกิโล"*** ผู้นำชุมชน ชาย อายุ 48 ปี ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชนของหมู่บ้านเกิดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามโครงการเป็นอย่างดี

4.1.2.3 งบประมาณ

การดำเนินงานตามโครงการนี้ของบ้านลาดใต้ แต่เดิมไม่ได้มีงบประมาณสนับสนุน แต่จะใช้วิธีการบูรณาการงานกับโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวของโรงพยาบาลหนองบัวแดง และโครงการที่ทำอยู่แล้วในพื้นที่ ได้แก่ โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะได้รับสนับสนุน เป็นพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ โครงการคนไทยไร้พุง ของกรมอนามัย โครงการปรับพฤติกรรมเสี่ยง ลด หวาน มัน เค็ม ของกรมควบคุมโรคติดต่อ โครงการตรวจคัดกรองภาวะเสี่ยงด้านสุขภาพ ซึ่งจะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) มาดำเนินการคัดกรองประชาชนตามกลุ่มอายุ การติดตามเยี่ยมบ้านในกลุ่มต่างๆ ดังคำกล่าวของผู้บริหารโรงพยาบาล ชาย อายุ 54 ปี ***"เอาเข้ากับโรค คัดกรองความเสี่ยง มะเร็ง คัดกรอง Pap smears เบาหวานอะไรที่เขาทำมาก่อน"*** และ***"บูรณาการกับงานเดิม"***และคำกล่าวของเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล หญิง อายุ 49 ปี ***"ปกติหมู่บ้านปรับเปลี่ยน เราจะเอาไปรวมแบบบูรณาการ คือกับคัดกรองความเสี่ยง นี้ก็จะมีงบจาก สปสช."*** และคำกล่าวของหัวหน้ากลุ่มงาน หญิง อายุ 55 ปี ว่า ***"โครงการนี้ไม่มีงบประมาณ แต่ผอ.เค้าเก่ง จนท.เก่ง ผสมเค้ากับงานปกติ ที่ทำอยู่แล้ว ก็ได้ทุกงาน ไม่เหนื่อย ไม่ซ้ำซ้อน"***

4.1.2.4 สิ่งสนับสนุนต่างๆ

ในการดำเนินงานตามโครงการของบ้านลาดใต้ ได้รับการสนับสนุนเป็นพันธุ์ผัก พันธุ์สัตว์ วัสดุสาธิตต่างๆ คู่มือ เอกสาร แผ่นพับ ป้ายไวนิล ตลอดถึงอุปกรณ์สาธิตการออกกำลังกายอย่าง เช่น ห่วงฮูลาฮูป และคู่มือการเปรียบเทียบการบริโภคอาหาร ดังคำกล่าวของผู้นำชุมชน ชาย อายุ 49 ปี ***" เอาพันธุ์ผักมาแจก"*** และคำกล่าวของผู้นำชุมชนชาย อายุ 44 ปี ***" วัสดุออกกำลังกาย..เป็นห่วงยาง ฮูลาฮูป"*** และผู้นำชุมชนชาย อายุ 56 ปี ***"แฟ้มคู่มือประจำตัว.. อสม .เป็นแบบเปรียบเทียบการกินอาหาร..ควบคุมอาหาร"***

4.1.2.5 กิจกรรม บริการที่ได้รับ การสนับสนุน และการอบรม

การดำเนินงานตามโครงการนี้ของบ้านลาดใต้ มีการกำหนดสถานที่สำหรับเรียนรู้หรือสาธิตการทำการเกษตรตามทฤษฎีเศรษฐกิจแบบพอเพียง การปลูกผักปลอดสารพิษ การทำเกษตรอินทรีย์ การจัดฝึกอบรม การจัดทำบัญชีครัวเรือน การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงาน และการถ่ายทอดความรู้ รวมถึงการแนะนำให้ความรู้แก่ประชาชนและให้นำความรู้กลับไปทำต่อที่บ้านของตนเอง ในส่วนของการเฝ้าระวังภาวะสุขภาพ การควบคุมโรคในท้องถิ่นการฝึกสาธิตการออกกำลังกาย การติดตามเยี่ยมบ้าน โดยโรงพยาบาลหนองบัวแดงมีการออกตรวจคัดกรองความเสี่ยงด้านสุขภาพแก่ประชาชนในกลุ่มอายุ 15 – 34 ปี และกลุ่มอายุ มากกว่า 34 ปี ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ประชาชนจะต้องได้รับจากการดำเนินงานในโครงการนี้ ดังคำกล่าวของผู้บริหารเกษตร

ชาย อายุ 51 ปี ***"ศูนย์เรียนรู้ในชุมชน แปลงเรียนรู้ แปลงรวม "*** และคำกล่าวของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล หญิง อายุ 48 ปี ***"ในส่วนของ รพ. เน้นที่การสร้างสุขภาพ โดยคัดกรองความเสี่ยง แยกคนป่วย คนไม่ป่วย"*** และกลุ่มผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่ามีการกำหนดกลุ่มเรียนรู้ อย่างเช่น กลุ่มพ่อบ้าน กลุ่มแม่บ้านแล้วนำพาประชาชนในเขตบ้านลาดใต้ดำเนินตามกิจกรรมของโครงการ ดังคำกล่าวของผู้นำชุมชน หญิง อายุ 55 ปี ***"ทำเป็นกลุ่มเรียนรู้ กลุ่มพ่อบ้าน กลุ่มแม่บ้าน"*** และคำกล่าวของผู้นำชุมชน ชาย อายุ 48 ปี ***" รั้วกินได้ ก็บ้านใคร บ้านมัน"*** และผู้นำชุมชนหญิง อายุ 54 ปี***"ให้ อสม. 3 คนพาทำ ตาละไม้ เป็นคนรับผิดชอบส่วนนี้ เรื่องออกกำลังกาย"*** และถามต่อไปว่าแล้วทำในกลุ่มใดบ้าง ***"พากลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มวัยทำงาน กลุ่มเด็กเข้ามาร่วม ทำช่วงจันทร์ พุธ ศุกร์"***ผู้นำชุมชน ชาย อายุ 44 ปี

โดยสรุป ผลการประเมินผลโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด จังหวัดชัยภูมิ ตามโครงการเฉลิมพระเกียรติ 57 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์ในด้านปัจจัยนำ (Input) พบว่าบ้านลาดใต้ มีคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นองค์กรหลักของหมู่บ้านที่ทำหน้าที่ดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินงานของโครงการโดยร่วมกับแกนนำและตัวแทนประชาชนในหมู่บ้าน จัดหาสถานที่สำหรับให้ประชาชนออกกำลังกาย และจัดหาปลูกผักแปลงสำหรับเป็นศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์หรือการปลูกผักปลอดสารพิษ ในด้านการเตรียมความพร้อมของบุคลากร มีการประชุมชี้แจงให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลหนองบัวแดง เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอหนองบัวแดง เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลหนองบัวแดงให้รับทราบ แล้วกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการก็ได้ออกไปประชุมเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่กลุ่มผู้นำชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานของโครงการและสามารถปฏิบัติงานตามโครงการได้ ด้านงบประมาณไม่ได้มีงบประมาณสนับสนุน แต่จะใช้วิธีการบูรณาการงานกับโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวในพระราชูปถัมภ์ฯ ด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของโรงพยาบาลหนองบัวแดง และโครงการที่ทำอยู่แล้วในพื้นที่ เช่น โครงการตรวจคัดกรองภาวะเสี่ยงด้านสุขภาพ ซึ่งจะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ได้รับการสนับสนุนเป็นพันธุ์ผัก และอุปกรณ์สาธิตการออกกำลังกายอย่าง เช่น ห่วงฮูลาฮูป และแผ่นการเปรียบเทียบการบริโภคอาหาร

ผลการการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด กรณีศึกษาบ้านลาดใต้ หมู่ที่ 1 ตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ในด้านบริบท สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการดำเนินงานก่อนและหลังตามโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด ตามโครงการเฉลิมพระเกียรติ 57 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

ก่อนดำเนินโครงการ	หลังดำเนินโครงการ
- ไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการ	- มีการจัดแต่งตั้งคณะกรรมการของหมู่บ้านเป็นแกนนำหลักในการดำเนินโครงการ
- ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องยังไม่รับทราบแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน	- ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบแนวทางการดำเนินงานและสามารถดำเนินงานตามโครงการได้เป็นอย่างดี -มีการจัดแบ่งหน้าที่ และมอบหมายการทำงาน
- ไม่มีการจัดส่งเสริมให้กิจกรรมออกกำลัง	- มีการจัดส่งเสริมให้กิจกรรมออกกำลัง โดยมีข้อตกลง การนัดวัน เวลา สถานที่และแบบ บันทึก
- ไม่มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงการ	- ไม่มีการจัดสรรงบประมาณ แต่มีการบูรณาการเข้ากับโครงการที่ทำอยู่แล้วในพื้นที่

4.1.3 ปัจจัยด้านกระบวนการ (Process)

การประเมินปัจจัยนำเข้า (Process evaluation) ในส่วนของการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล งบประมาณ การมีส่วนร่วมของชุมชน การทำงานของผู้นำชุมชน ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขในการดำเนินงาน พบว่า

4.1.3.1 การจัดสรรทรัพยากร บุคคลและงบประมาณ และเทคโนโลยี

การดำเนินงานตามโครงการนี้ของบ้านลาดใต้ ด้านบุคคลากรมีเจ้าหน้าที่จากฝ่ายอื่นๆ หรืองานอื่นมาร่วมกันในการดำเนินงาน โดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กรรมการหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านมาร่วมประชุมแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ซึ่งการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด จังหวัดชัยภูมิ ตามโครงการเฉลิมพระเกียรติ 57 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์ จะต้องมีภาคีเครือข่ายการทำงานทั้งในส่วนหน่วยงานราชการทั้งองค์กรหรือกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่ เพื่อร่วมกันดำเนินงาน ดังคำกล่าวของผู้บริหารเทศบาลหนองบัวแดง

ชาย อายุ 59 ปี ***"หากบุคคลในกองไม่พอ เราก็จะดึงเอากองอื่นมาช่วย"*** และคำกล่าวของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล หญิงอายุ 48 ปี ***"เพียงพอ เพราะถึงจะแบ่งกันรับผิดชอบหนึ่งคนหลายหมู่บ้าน แต่ส่วนใหญ่ก็ช่วยกัน"*** และคำกล่าวของเจ้าหน้าที่เทศบาล หญิงอายุ 49 ปี ***"ทางกองจะนัดตรวจสุขภาพ ก็แจ้งไปทางประธาน อสม .เค้าก็จะเตรียมคนไว้ กองก็จะจัดทีมงานจากกองบางทีก็จะมีกองอื่นไปช่วย บางที่ก็มีหน่วยงานอื่นไปช่วยกันปศุสัตว์ก็ไป "***กลุ่มผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่ามีการให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านมาร่วมประชุมแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานโครงการ ดังคำกล่าวของผู้นำชุมชน ชาย อายุ 48 ปี ***"ดึงเอา อสม. มีการนัดประชุม ดึงเอาคณะกรรมการหมู่บ้าน เอามาบริหารร่วมพร้อมผู้ใหญ่บ้าน แบ่งหน้าที่กันทำ"*** คำกล่าวของผู้นำชุมชน ชาย อายุ 45 ปี ***"แล้วผู้ใหญ่บ้านก็ประชาสัมพันธ์ หอกระจายข่าว"*** คำกล่าวของผู้นำชุมชน ชาย อายุ 59 ปี ***"กรรมการชุมชนก็ออกมาช่วยเรื่องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดโรค ในหมู่บ้านของเรา ครับ"*** คำกล่าวของผู้นำชุมชน หญิง อายุ 55 ปี ***"ให้ อสม. ไปรับผิดชอบตามครัวเรือน ที่ตนเองรับผิดชอบ บรรยายแล้วบอกแนะนำและพาชาวบ้านเขาทำด้วย"*** และคำกล่าวของผู้นำชุมชน ชาย อายุ 65 ปี ***"ในเรื่องผักสวนครัวรั้วกินได้ การร่วมกับประธานชุมชน ช่วยกันจุดตรงนี้"*** และการดำเนินงานตามโครงการของบ้านลาดใต้ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) กรรมการหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านร่วมประชุมได้แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ซึ่งมีประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่เข้มแข็ง เสียสละ กระตือรือร้น เป็นแกนหลักที่ดี ทั้งยังคอยประสานงานการทำงานระหว่างเจ้าหน้าที่ อสม. ประชาชน กับคอยดูแลติดตาม แสวงหาโครงการใหม่ งบประมาณ ต่างๆ ให้ลงมาในชุมชน ทั้งยังเป็นหลักช่วยแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ กระตุ้นเพื่อน อสม. ให้คอยดูแลเอาใจใส่ชุมชนอย่างต่อเนื่องอีกด้วย โดยแกนนำ อสม.ได้แบ่งหน้าที่ ดังนี้

- ประธาน อสม. รับผิดชอบ การจัดการสุขภาพชุมชน งานควบคุมโรค ติดต่อ การประสานงาน รวบรวมเอกสาร และความเรียบร้อยทั่วไป ของสมาชิก อสม. และประชาชน
- อสม. คนที่ 2 , 3 รับผิดชอบ สาขาคุ้มครองผู้บริโภค สาขาการแพทย์แผนไทย คุ้ม 1 ดูแลแปลงผักกลาง และงานที่ได้รับมอบหมาย
- อสม. คนที่ 4, 5 รับผิดชอบ สาขายาเสพติดในชุมชนการให้บริการใน ศสมช. คุ้ม 2 ดูแลแปลงผักกลาง และงานที่ได้รับมอบหมาย
- อสม. คนที่ 6, 7 รับผิดชอบสาขาการให้บริการใน ศสมช. สาขาเอดส์ในชุมชน คุ้ม 3 ดูแลแปลงผักกลาง และงานที่ได้รับมอบหมาย
- อสม. คนที่ 8, 9 รับผิดชอบ สาขาสุขภาพจิตในชุมชน การจัดการสุขภาพ

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ห้องสมุดงานวิจัย

ชุมชน คุ้ม 4 ส่งเสริมการออกกำลังกาย และงานที่ได้รับมอบหมาย

- อสม. คนที่ 10, 11, 12 รับผิดชอบสาขาโรคไม่ติดต่อ ส่งเสริมสุขภาพ คุ้ม 5 ส่งเสริมการออกกำลังกาย และงานที่ได้รับมอบหมาย
- อสม. 11, 13 รับผิดชอบสาขาอนามัยแม่และเด็ก การจัดการสิ่งแวดล้อม คุ้ม 5 และส่งเสริมการออกกำลังกาย และงานที่ได้รับมอบหมาย

ด้านการนำเทคโนโลยีมาดำเนินงานในโครงการของบ้านลาดใต้ พบว่า มีการส่งเสริมวัฒนธรรมของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป้าหมาย คือการปรับหรือเปลี่ยนแปลงไปสู่พฤติกรรมสุขภาพที่ดีขึ้น มีกลุ่มเป้าหมายเป็นประชาชนกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด โดยให้เงื่อนไขที่จำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยการสร้างความตระหนักถึงอันตรายของโรค ความร้ายแรงของโรคที่จะเกิด ซึ่งมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ การสูญเสียทรัพย์สิน เสียชีวิต เสียเวลา และเมื่อประชาชนบ้านลาดใต้ เข้าร่วมโครงการนี้ ก็จะได้รับประโยชน์นั่นคือการมีสุขภาพที่ดีของตนเอง และชุมชน มีเกียรติและความภาคภูมิใจ โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ได้ให้แนวทางการปฏิบัติเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยให้ประชาชนมีความตั้งใจที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เกิดขึ้นจากปัจจัยหลัก ได้แก่ การเปลี่ยนทัศนคติ ให้เห็นคุณค่าทางจิตใจ เช่น การลดการกินหวาน มัน เค็ม การนำค่านิยมของท้องถิ่นมาใช้ คือ รณรงค์ให้ปลูกผักที่กิน กินผักที่ปลูก การควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ไม่ทานของตามใจปาก ส่งเสริมชักชวน เพื่อนบ้านในชุมชนให้มาออกกำลังกาย โดยเลือกออกกำลังตามความถนัดและเหมาะสมของตนเอง โดยเน้นประโยชน์ ว่าเมื่อปรับพฤติกรรมได้ เป็นสิ่งที่ดีเกิดพฤติกรรมใหม่ มีคุณค่าทางจิตใจ สามารถเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จ เป็นต้นแบบของชุมชนตนเองได้ นอกจากนี้ ยังพบว่า ถึงแม้ไม่มีงบประมาณในการดำเนินงานนี้ เจ้าหน้าที่ และชุมชนก็สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีของท้องถิ่น และบูรณาการงานต่างๆ เข้าด้วยกันได้ โดยกลุ่มที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนยังเกิดแนวทางการทำงาน ที่ดีร่วมกัน มีมาตรการและพฤติกรรมที่ดีด้านสุขภาพ เกิดขึ้นด้วย

4.1.3.2 การมีส่วนร่วมของชุมชน

การดำเนินงานโครงการนี้ประชาชนบ้านลาดใต้เข้าร่วมประชุม และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ชุมชนในหมู่บ้านร่วมมือเป็นเครือข่ายในการดำเนินงานตามโครงการ ประชาชนบ้านลาดใต้ถึงแม้ว่าจะไม่ค่อยมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการนี้เพราะต้องไปประกอบอาชีพของตนเอง แต่พอมีเวลาหรือว่างก็ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามโครงการเป็นอย่างดี ซึ่งสิ่งที่สำคัญอย่างมากในการทำงานทุกอย่างก็คือความร่วมมือจากชุมชนหรือประชาชนในพื้นที่ ดังคำกล่าวของผู้บริหารเทศบาล ชาย อายุ 59 ปี “***ชุมชนเขา***

เข้มแข็ง เราไปประชาคม เขาจะออกมาพร้อมเพียงกัน" คำกล่าวของเจ้าหน้าที่ โรงพยาบาล หญิง อายุ 48 ปี ***"โดยมี อสม. ชุมชนในหมู่บ้านเป็นเครือข่าย"*** และคำกล่าวของเจ้าหน้าที่เกษตร หญิง อายุ 52 ปี ***"บ้านนี้นะ ขอให้รู้วัน เรียกมา เขาจะมากันหมด"*** กลุ่มผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าประชาชนบ้านลาดใต้ถึงแม้ว่าจะไม่ค่อยมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการนี้ เพราะต้องไปประกอบอาชีพของตนเอง แต่พอมีเวลาหรือว่างก็ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามโครงการเป็นอย่างดี ดังคำกล่าวของผู้นำชุมชน หญิง อายุ 52 ปี ***"ที่ทำมาแล้ว ประชาชนจะยาก เราก็ยาก แต่เขาก็ให้ความร่วมมือดีนะ"*** และคำกล่าวของผู้นำชุมชน หญิง อายุ 49 ปี ***"ช่วงหน้าแล้งก็ยากอยู่ เผิ่นเตรียมแปลง แต่ก็มาซอยอยู่"***

4.1.3.3 ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไข

การดำเนินงานตามโครงการนี้ของบ้านลาดใต้ ในช่วงแรกมีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ และความไม่เข้าใจของประชาชน ซึ่งก็จะมีการลงไปพูดคุยทำความเข้าใจในการดำเนินงานตามโครงการนี้ ในส่วนปัญหาที่ประชาชนในหมู่บ้านไม่มีเวลาร่วมโครงการเพราะต้องไปประกอบอาชีพ ก็แก้ไขปัญหาโดยการปรับเปลี่ยนเวลาในการร่วมโครงการ โดยปกติจะจัดกิจกรรมในช่วงเย็น ทุก ๆ วันจันทร์ พุธ และศุกร์ ก็เปลี่ยนมาทำให้ช่วงเช้า และการจัดทำประชาคมหมู่บ้านในช่วงค่ำหลังจากประชาชนกลับมาจากการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ประชาชนมีความพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการ ในส่วนการปลูกผักปลอดสารพิษเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็มีการประสานไปหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายๆฝ่าย และขอความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนในหมู่บ้านร่วมบริจาคเงินเพื่อปรับปรุงสถานที่ปลูกผักของหมู่บ้าน ดังคำกล่าวของผู้บริหารเกษตร ชาย อายุ 51 ปี ***"โครงการนี้ก็มีปัญหาทุกที่ เรื่องงบประมาณ เพราะตอนแรกก่อนที่เราจะลงงบประมาณ เราจะต้องไปเปลี่ยนแนวคิดของชาวบ้านก่อน"*** และคำกล่าวของเจ้าหน้าที่เกษตร หญิง อายุ 52 ปี ***"บ้านยากจนบ้านสองหลังนี้ไม่ค่อยเอาอะไรเลย เราก็เข้าไปพูด ถ้าเราไปนั่งพูดคุยกับเขา เขาก็ โอเคอยู่นะ ให้ความร่วมมือกับเรา"*** และกลุ่มผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการคือประชาชนในหมู่บ้านไม่มีเวลาร่วมโครงการเพราะต้องไปประกอบอาชีพ ดังคำกล่าวของผู้นำชุมชน ชาย อายุ 55 ปี ***"ก็ยากในเรื่องเวลา"*** คำกล่าวของผู้นำชุมชน ชาย อายุ 62 ปี ***"เป็นช่วงหน้าฝน เผิ่นจะไปทำนา"*** และคำกล่าวของผู้นำชุมชนชาย อายุ 45 ปี ***"ช่วงหน้าแล้งก็ยากอยู่ เผิ่นเตรียมแปลง"*** แต่ก็แก้ไขปัญหาโดยการปรับเปลี่ยนเวลาในการร่วมโครงการ โดยปกติจะจัดกิจกรรมในช่วงเย็น ทุก ๆ วันจันทร์ พุธ และศุกร์ ก็เปลี่ยนมาทำให้ช่วงเช้า ดังคำกล่าวของผู้นำชุมชนหญิง อายุ 55 ปี ***"เปลี่ยนเวลามาออกตอนเช้า ตามถนน..สามารถออกตามบ้านตนเองได้"*** และคำกล่าวของผู้นำชุมชน หญิง อายุ 54 ปี ***" ตื่นเช้าขึ้นมา จะตะโกนว่า.. แม่เอ๋ย พ่อเอ๋ย ออกกำลังกาย***

เด้อ” ในส่วนการปลูกผักเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ก็แก้ไขโดยการประสานไปพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อขอความช่วยเหลือ และขอความร่วมแรงร่วมใจจากประชาชนในกันบริจาคเงินเพื่อปรับปรุงสถานที่ปลูกผักของหมู่บ้าน ดังคำกล่าวของผู้นำชุมชน หญิง อายุ 56 ปี ***“ตอนแรกไม่มีไฟเข้า น๊ะ แม่ก็เดินเรื่องกับพัฒนาสังคม ได้มาหนึ่งหมื่นสองพันบาท ขอไฟเข้า ตอนนี้ก็มีไฟเข้าแล้ว”*** และคำกล่าวของผู้นำชุมชน ชาย อายุ 54 ปี ***“ มาปีนี้ก็พากันเอาดินมาลง ออกเงินเองเอาดินมาลง เพราะตรงนั้นเป็นที่ลุ่มเวลาฝนตกมาน้ำจะท่วมหมด ผู้ละสองร้อยสามร้อย ”***

โดยสรุป ผลการประเมินผลโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด จังหวัดชัยภูมิ ตามโครงการเฉลิมพระเกียรติ 57 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์ ในด้านปัจจัยด้านกระบวนการ (Process) พบว่าบ้านลาดใต้ มีภาคีเครือข่ายการทำงานทั้งในส่วนหน่วยงานราชการ คือเทศบาลตำบลหนองบัวแดง เกษตรอำเภอ โรงพยาบาลหนองบัวแดง และองค์กรหรือกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่คือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองบัวแดง อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน โดยร่วมประชุมแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานโครงการ ในส่วนความร่วมมือของชุมชน ประชาชนในหมู่บ้านให้ความร่วมมือเป็นเครือข่ายในการดำเนินงานเป็นอย่างดีถึงแม้ว่าจะไม่ค่อยมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการเพราะต้องไปประกอบอาชีพของตนเอง แต่พอมีเวลาหรือว่างก็ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามโครงการ ปัญหาความไม่เข้าใจของประชาชนก็จะมีการลงไปพูดคุยทำความเข้าใจ และมีการปรับเปลี่ยนเวลาในการร่วมโครงการให้เข้ากับวิถีชีวิตของประชาชน เช่น การจัดทำประชาคมหมู่บ้านในช่วงค่ำหลังจากประชาชนกลับมาจากการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ประชาชนมีความพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการ ในส่วนการปลูกผักปลอดสารพิษเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ก็มีการประสานไปหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย และขอความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนในหมู่บ้านร่วมบริจาคเงินเพื่อปรับปรุงสถานที่ปลูกผักของหมู่บ้าน

ผลการการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด กรณีศึกษาบ้านลาดใต้ หมู่ที่ 1 ตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ในด้านกระบวนการ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการดำเนินงานก่อนและหลังตามโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด ตามโครงการเฉลิมพระเกียรติ 57 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์ ด้านกระบวนการ (Process)

ก่อนดำเนินโครงการ	หลังดำเนินโครงการ
- การออกกำลังกายจะดำเนินการในช่วงเย็น	- มีการปรับเวลาในการเข้ากับวิถีชีวิตของประชาชนโดยปรับเปลี่ยนเวลามาในตอนเช้าๆ ก่อนที่ประชาชนจะออกไปประกอบอาชีพ
-ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการปลูกผัก	- มีข้อตกลงในการปลูกผักที่แปลงผักกลางร่วมกัน
-ไม่มีการประชุม ประชาคม ในชุมชน	- มีการประชาคม และมีแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน
- แปลงปลูกผักไม่เหมาะสำหรับการปลูกผัก เนื่องจากเป็นที่ลุ่มช่วงหน้าฝนน้ำจะท่วม	- ปรับปรุงแปลงปลูกผักให้เหมาะสำหรับการปลูกผักในทุกฤดู
- ไม่มีไฟฟ้าใช้ในศูนย์เรียนรู้ฯ	- ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดหาไฟฟ้าใช้ในศูนย์เรียนรู้ฯ

4.1.4 ด้านผลผลิต (Product)

การประเมินปัจจัยนำเข้า (Product evaluation) ในส่วนของผลที่เกิดขึ้น (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) ซึ่งกลุ่มประชาชนบ้านลาดใต้ ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณสำหรับการศึกษาครั้งนี้ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 74.07 อายุเฉลี่ย 47.64 $\pm$ 15.53 ปี มีสถานะภาพสมรสคู่ ร้อยละ 77.78 จบระดับประถมศึกษา ร้อยละ 81.48 อาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 75.31 มีมัธยฐานรายได้ 2,000 บาท/เดือน ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาเคยรับการตรวจคัดกรองสุขภาพ ร้อยละ 90.12 โดยเข้าตรวจสุขภาพในโรงพยาบาลชุมชน ร้อยละ 76.71 รายการที่ตรวจ ได้แก่ ความดันโลหิต ร้อยละ 95.89 ระดับน้ำตาลในเลือด ร้อยละ 93.15 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวน และร้อยละของคุณลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างประชาชนบ้านลาดใต้ หมู่ที่ 1 ตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

คุณลักษณะทางประชากร		จำนวน (N=81)	ร้อยละ
เพศ	หญิง	60	74.07
	ชาย	21	25.93
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	4	4.94
	21 – 30 ปี	6	7.41
	31 – 40 ปี	21	25.93
	41 – 50 ปี	16	19.75
	51 – 60 ปี	14	17.28
	ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป	20	24.69
(Mean=47.64 ± 15.53, Median=47, Min=15, Max= 77)			
สถานภาพสมรส	คู่	63	77.78
	โสด	10	12.35
	ม่าย/หย่า/แยก	8	9.88
การศึกษา	ไม่ได้เรียน	1	1.23
	ประถมศึกษา	66	81.48
	มัธยมศึกษา/ปวช.	11	13.58
	ปวส./อนุปริญญา	2	2.47
	ปริญญาตรี	1	1.23
อาชีพ	เกษตรกรรม	61	75.31
	รับจ้าง	5	6.17
	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	4	4.94
	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	3	3.70
	ลูกจ้าง/พนักงานบริษัทเอกชน	2	2.47

ตารางที่ 4 จำนวน และร้อยละของคุณลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างประชาชนบ้านลาดใต้ หมู่ที่ 1 ตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ (ต่อ)

คุณลักษณะทางประชากร		จำนวน (N=81)	ร้อยละ
รายได้	ต่ำกว่า 1,000 บาท/เดือน	22	27.16
	1,001 – 2,000 บาท/เดือน	30	37.04
	2,001 – 3,000 บาท/เดือน	17	20.99
	ตั้งแต่ 3,001 บาท/เดือน ขึ้นไป	12	14.81
(Mean=2,331.59 ± 2,056.93, Median= 2,000, Min=0,Max= 10,000)			
การตรวจสุขภาพ	ไม่เคยตรวจ	8	9.88
	เคยตรวจ	73	90.12
- สถานที่ตรวจสุขภาพ	โรงพยาบาลชุมชน	56	76.71
	ในหมู่บ้าน	38	52.05
	สถานีอนามัย/ศูนย์สุขภาพชุมชน/ โรงพยาบาล อื่น ๆ	12	16.44
- รายการตรวจสุขภาพ	ตรวจความดันโลหิต	70	95.89
	ตรวจระดับน้ำตาลในเลือด	68	93.15
	ตรวจระดับไขมันในเลือด	61	83.56
	ได้รับการตรวจดัชนีมวลกาย(BMI)	25	34.25

4.1.4.1 ผลที่เกิดขึ้น (Output) เป็นการประเมินความรู้และการปฏิบัติตนในการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายใน การป้องกันโรคมะเร็ง ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด ของประชาชนบ้านลาดใต้ พบว่า

1) ระดับบุคคล

(1) ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายของกลุ่มตัวอย่างประชาชน พบว่ามีความรู้เรื่องการออกกำลังกายและการบริโภคอาหารเพื่อป้องกันโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือดโดยรวม อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 74.07 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.45 ± 1.91 คะแนน จากคะแนนเต็ม 17 คะแนน ต่ำสุด 9 คะแนน สูงสุด 17 คะแนน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวน และร้อยละ ของระดับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับเรื่องการออกกำลังกาย และการบริโภคอาหาร เพื่อป้องกันโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด (n=81)

ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูง (ร้อยละ 80 ขึ้นไป)	60	74.07
ระดับปานกลาง (ร้อยละ 60 – 79)	16	19.75
ระดับต่ำ (น้อยกว่าร้อยละ60)	5	6.17
(Mean =14.45 ±1.91, Median = 15, Min = 9, Max = 17)		

เมื่อแยกพิจารณาด้านความรู้เรื่องการบริโภคอาหารเพื่อป้องกันโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด พบว่ามีความรู้อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 76.54 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 8.5 ±1.52 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ต่ำสุด 9 คะแนน สูงสุด 10 คะแนน ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวน และร้อยละ ของระดับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับเรื่องการบริโภคอาหารเพื่อป้องกันโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด (n=81)

ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูง (ร้อยละ 80 ขึ้นไป)	62	76.54
ระดับปานกลาง (ร้อยละ 60 – 79)	13	16.05
ระดับต่ำ (น้อยกว่าร้อยละ60)	6	7.41
(Mean = 8.5 ±1.52, Median = 9, Min = 4, Max = 10)		

เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อเกี่ยวกับความรู้การบริโภคอาหาร พบว่า ข้อที่มีผู้ตอบถูกทุกคนคือการกินผักและผลไม้เป็นประจำทุกวัน ทำให้ร่างกายแข็งแรง โดยมีหลักในการกินที่ถูกต้องคือควรกินผักและผลไม้ครึ่งหนึ่งของมื้ออาหารในแต่ละมื้อ ซึ่งช่วยลดไขมันส่วนเกินในเลือดได้ ร้อยละ 100 รองลงมาคือการกินอาหารที่ปรุงด้วยวิธีการ ต้ม นึ่ง อบ เป็นวิธีการช่วยลดปริมาณไขมันในอาหารได้ ร้อยละ 98.77 อย่างไรก็ตามพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ไม่ถูกต้องในเรื่องการกินอาหารหมักดอง เช่น การบริโภคหน่อไม้ดอง ผลไม้ดองเป็นประจำ โดยตอบว่าไม่เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็ง ร้อยละ 49.38 ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวน และร้อยละความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับเรื่องการบริโภคอาหารในการป้องกันโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด แยกเป็นรายข้อ (n=81)

การบริโภคอาหาร	มีความรู้ถูกต้อง	
	จำนวน	ร้อยละ
1. การกินผักและผลไม้เป็นประจำทุกวัน ทำให้ร่างกายแข็งแรง โดยมีหลักในการกินที่ถูกต้องคือควรกินผักและผลไม้ครึ่งหนึ่งของมื้ออาหารในแต่ละมื้อ ซึ่งช่วยลดไขมันส่วนเกินในเลือดได้	81	100
2. การกินอาหารที่ปรุงด้วยวิธีการ ต้ม นึ่ง อบ เป็นวิธีการช่วยลดปริมาณไขมันในอาหารได้	80	98.77
3. การกินอาหารที่มีรสเค็ม เสี่ยงต่อการเป็นโรค ความดันโลหิตสูงและโรคหัวใจและหลอดเลือด	76	93.83
4. การกินอาหารที่มีไขมันสูง เช่น อาหารประเภททอด หรืออาหารที่ปรุงด้วยกะทิ เช่นแกงเขียวหวาน กล้วยบวดชี ทำให้เสี่ยงต่อการเกิดโรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือดได้	75	92.59
5. การกินผักอย่างปลอดภัยและป้องกันการเกิดโรคมะเร็งได้ ก็คือต้องกินผักปลอดสารพิษ หรือผักที่ไม่มียาฆ่าแมลงปนเปื้อน	73	90.12
6. คนที่เป็นโรคอ้วนมีโอกาสอย่างมากที่จะเป็นโรคหัวใจและหลอดเลือด	72	88.89
7. การกินอาหารหมักดอง อย่างเช่น หน่อไม้ดองผลไม้ดองเป็นประจำเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็ง	41	50.62
8. การกินอาหารสุกๆดิบๆ ประเภท ปลาจ่อม ก้อยปลา ลาบปลา ปลาส้ม อาจมีพยาธิใบไม้ตับซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการเป็นโรคมะเร็งตับ	71	87.65
9. การกินอาหารประเภทปิ้งย่างที่ไหม้เกรียมเสี่ยงต่อการเป็น โรคมะเร็ง	19	23.46
10. การกินอาหารที่ทอดด้วยน้ำมันทอดซ้ำๆหลายๆครั้งทำให้การเกิดโรคมะเร็งได้	17	20.99

เมื่อพิจารณาความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกายเพื่อป้องกันโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 69.14 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 5.88 ±0.93 คะแนน จากคะแนนเต็ม 7 คะแนน ต่ำสุด 3 คะแนน สูงสุด 7 คะแนน ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวน และร้อยละของระดับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับเรื่องการออกกำลังกายเพื่อป้องกันโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด (n=81)

ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูง (ร้อยละ 80 ขึ้นไป)	56	69.14
ระดับปานกลาง (ร้อยละ 60 – 79)	19	23.46
ระดับต่ำ (น้อยกว่าร้อยละ60)	6	7.41
(Mean = 5.88 ±0.93, Median = 6, Min = 3, Max = 7)		

และเมื่อพิจารณารายข้อในส่วนของความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกาย พบว่า ข้อที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้อยู่ในระดับสูง โดยข้อที่มีผู้ตอบถูกมากที่สุดคือการออกกำลังกายเป็นประจำ สม่ำเสมอ สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้ ร้อยละ 98.77 ส่วนข้อที่มีผู้ตอบถูกน้อยที่สุดคือก่อนการออกกำลังกายทุกครั้งจำเป็นอบอุ่นร่างกาย ตอบถูก ร้อยละ 22.22 ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 จำนวน และร้อยละความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับเรื่องการออกกำลังกายในการป้องกันโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด แยกเป็นรายข้อ (n=81)

การออกกำลังกาย	มีความรู้ถูกต้อง	
	จำนวน	ร้อยละ
1. การออกกำลังกายเป็นประจำ สม่ำเสมอ สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้	80	98.77
2. การออกกำลังกายหรือเล่นกีฬา ที่ป้องกันการเกิด โรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือดควรออกให้รู้สึกเหนื่อยอย่างน้อยสัปดาห์ละ3 วัน และออกอย่างต่อเนื่องครั้งละ 20 นาที	74	91.36

ตารางที่ 9 จำนวน ร้อยละ ความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับเรื่องการออกกำลังกายในการป้องกันโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด แยกเป็นรายข้อ (n=81)(ต่อ)

การออกกำลังกาย	มีความรู้ถูกต้อง	
	จำนวน	ร้อยละ
3. การออกกำลังกายหรือเล่นกีฬา แบบปานกลาง(คือรู้สึกเหนื่อยพอประมาณ หายใจแรงขึ้นกว่าปกติ เล็กน้อยแต่ยังสามารถพูดคุยกับคนข้างเคียงได้จนจบประโยค) ที่ป้องกันการเกิดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด จะต้องออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3วันต่อเนื่องครั้งละ 30 นาที	70	86.42
4. การออกกำลังกายหรือเล่นกีฬา ออกกำลังกายเบาๆ หรือเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น ทำงานบ้าน เดินไปทำงาน(ไม่ทำให้รู้สึกเหนื่อยหรืออาจเหนื่อยเล็กน้อย) ที่ป้องกันการเกิดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด จะต้องออกอย่างน้อย สัปดาห์ละ 5 วัน และออกอย่างต่อเนื่องครั้งละ 60 นาที)	66	81.48
5. การออกกำลังกายที่ดีควรจะออกตามสภาพของร่างกายและวัย เช่นถ้าเป็นวัยสูงอายุ หรือผู้มีโรคประจำตัวก็ควรใช้วิธีการเดินเร็วๆ วันละ 1 ชั่วโมง	66	81.48
6. หลังการออกกำลังกาย หรือเล่นกีฬา ไม่จำเป็นต้องการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ 5 – 10 นาที	23	28.40
7. ก่อนออกกำลังกายทุกครั้ง จำเป็นต้องอบอุ่นร่างกาย	18	22.22

(2) การปฏิบัติตนในการป้องกันโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิต โรคหัวใจและหลอดเลือด ประกอบด้วยด้าน การบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย พบว่าประชาชนบ้านลาดใต้ มีการปฏิบัติตนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 92.52 ค่าเฉลี่ย 30.18 ± 2.28 คะแนน จากคะแนนเต็ม 42 คะแนน ต่ำสุด 25 คะแนน สูงสุด 36 คะแนน ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 จำนวน ร้อยละ และการปฏิบัติตนของประชาชนเกี่ยวกับการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายเพื่อการป้องกันโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด (n=81)

ระดับการปฏิบัติ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูง (34 – 42 คะแนน)	5	6.77
ระดับปานกลาง (26 – 33 คะแนน)	75	92.52
ระดับต่ำ (14 – 25 คะแนน)	1	1.23
(Mean = 30.18 ±2.28, Median = 30, Min = 25, Max = 36)		

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านการปฏิบัติตนในการบริโภคอาหาร พบว่ากลุ่มตัวอย่างปฏิบัติตนถูกต้องมากที่สุดในเรื่องการบริโภคอาหารประเภทปิ้งอย่าง ร้อยละ 7.41 และถูกต้องน้อยที่สุดในเรื่องการเติมน้ำปลา หรือพริกน้ำปลาในอาหารเพื่อให้อาหารมีรสเค็มขึ้น ร้อยละ 1.23 ในด้านการปฏิบัติในการออกกำลังกาย พบว่าออกกำลังกายและเล่นกีฬาเป็นประจำ ร้อยละ 34.57 โดยมีการอบอุ่นร่างกายประมาณ 5-10 นาที ก่อนการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬา ร้อยละ 44.44 และมีการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ ประมาณ 5 - 10 นาทีหลังการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬา ร้อยละ 56.79 ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละค่าเฉลี่ย ระดับการปฏิบัติตนของประชาชนเกี่ยวกับการบริโภคอาหารเพื่อการป้องกันโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูงโรคหัวใจและหลอดเลือดแยกรายข้อ (n=81)

การปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรค	จำนวน (ร้อยละ)		
	ปฏิบัติประจำ	ปฏิบัติบางครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติ
ด้านการบริโภคอาหาร			
1.บริโภคผักหรือผลไม้ ครึ่งหนึ่งของอาหารในแต่ละมื้อ	32 (39.51)	46 (56.79)	3 (3.70)
2.กินผักหรือผลไม้ที่ปลูกไว้กินเองหรือผักหรือผลไม้ปลอดสารพิษ	32 (39.51)	49 (60.49)	0 (0)

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละค่าเฉลี่ย ระดับการปฏิบัติตนของประชาชนเกี่ยวกับการบริโภคอาหารเพื่อการป้องกันโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูงโรคหัวใจและหลอดเลือดแยกรายข้อ (n=81) (ต่อ)

การปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรค	จำนวน (ร้อยละ)		
	ปฏิบัติประจำ	ปฏิบัติบางครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติ
3.ในหนึ่งวัน กินผักอย่างน้อยสามสี อย่างเช่น ผักสีเขียว ผักสีแดง และผักสีเหลือง	28 (34.57)	49 (60.49)	4 (4.94)
4. การบริโภคอาหารประเภทปิ้งย่าง อย่างเช่น หมูปิ้ง เนื้อย่าง ไก่ย่างที่ไหม้เกรียม	10 (12.35)	65 (80.25)	6 (7.41)
5. การเติมน้ำปลา หรือ พริก น้ำปลาในอาหารเพื่อให้อาหารมีรสเค็มขึ้น	5 (6.17)	75 (92.59)	1 (1.23)
6. การบริโภคอาหารที่ไขมันสูง อย่างเช่น เนื้อติดมัน หมูสามชั้นขาหมูติดมัน หนังไก่ คอหมูย่าง	2 (2.47)	77 (95.06)	2 (2.47)
7. การบริโภคขนมกรุบกรอบหรือขนมกินเล่นในระหว่างวัน เช่น ข้าวเกรียบ มันฝรั่งทอด ข้าวโพดอบกรอบ	2 (2.47)	76 (93.83)	2 (2.47)
8. การบริโภคอาหารที่มีรสเค็มจัดอย่างเช่น ปลาเค็ม เนื้อเค็ม หมูเค็ม ไข่เค็ม	2 (2.47)	74 (91.36)	5 (6.17)
9. กินอาหารที่ปรุงด้วยกะทิ อย่างเช่น แกงเผ็ด แกงเขียวหวาน มัสมั่น แกงคั่ว หรือขนมหวานอย่างเช่น กล้วยบวดชี บัวลอย ลอดช่อง	1 (1.23)	77 (95.06)	3 (3.70)
ด้านการออกกำลังกาย			
10. การยืดเหยียดกล้ามเนื้อ ประมาณ 5 - 10 นาทีหลังการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬา	46 (56.79)	29 (35.80)	6 (7.41)
11. การอบอุ่นร่างกายประมาณ 5-10 นาที ก่อนการออกกำลังกาย หรือเล่นกีฬา	36 (44.44)	42 (51.85)	3 (3.70)
12. การออกกำลังกายหรือเล่นกีฬา	28 (34.57)	51 (62.96)	2 (2.47)

2) ระดับครัวเรือน

(1) มีการปลูกผักและผลไม้

จากการสัมภาษณ์ประชาชนบ้านลาดใต้ พบว่ามีการปลูกผักสวนครัวที่บ้าน ร้อยละ 80.25 โดยปลูกจำนวน 1-2 แปลง ร้อยละ 84.38 และมีการปลูกผลไม้ที่บ้าน ร้อยละ 56.79 โดยปลูกจำนวน 1-2 แปลง ร้อยละ 90.74 ส่วนการปลูกผักและผลไม้ระดับหมู่บ้าน มีการปลูกผักปลอดสารพิษ ร้อยละ 80.25 และปลูกที่แปลงผักกลาง ร้อยละ 91.36 ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละ การปลูกผักและผลไม้ของบ้านลาดใต้

การปลูกผักผลไม้		จำนวน	ร้อยละ
1. การปลูกผักสวนครัวที่บ้าน	ไม่ปลูก	16	19.75
	ปลูก	65	80.25
- จำนวนการปลูกผักสวนครัวที่บ้าน	1-2 แปลง	54	84.38
	3-4 แปลง	5	9.26
	มากกว่า 5 แปลง	5	9.26
(Mean = 2.01 ± 2.00, Median = 1, Min = 1, Max = 10)			
2. การปลูกผลไม้ที่บ้าน	ไม่ปลูก	35	43.21
	ปลูก	46	56.79
- จำนวนการปลูกผลไม้ที่บ้าน	1-2 แปลง	49	90.74
	3-4 แปลง	1	1.85
	มากกว่า 5 แปลง	4	7.41
(Mean = 1.81 ± 2.11, Median = 1, Min = 1, Max = 10)			
3. หมู่บ้านปลูกผักปลอดสารพิษ	ไม่มี	16	19.75
	มี	65	80.25
4. หมู่บ้านมีแปลงปลูกผักกลาง	ไม่มี	7	8.64
	มี	74	91.36
- การปลูกผักในแปลงปลูกผักกลางของหมู่บ้าน	ไม่เคย	42	51.85
	เคย	32	39.51

(2) มีลานกีฬาและการออกกำลังกาย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างบ้านลาดใต้ พบว่า มีการออกกำลังกาย ร้อยละ 93.83 ประเภทกีฬาที่ออกกำลังกายพบว่า มีการออกกำลังกายแบบเดินเร็ว/วิ่งเหยาะๆ ร้อยละ33.66 และเต้นห่วงฮูลาฮูป ร้อยละ 25.74 เกี่ยวกับลานกีฬาของหมู่บ้านพบว่าประชนบ้านลาดใต้ให้ความเห็นว่า หมู่บ้านมีลานกีฬากลางของหมู่บ้าน ร้อยละ 95.06 และเคยมาออกกำลังกายที่ลานกีฬากลางของหมู่บ้านเป็นประจำ ร้อยละ 44.44 และมาออกเป็นบางครั้ง ร้อยละ 32.10 ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 จำนวน และร้อยละ การออกกำลังกายของประชาชนบ้านลาดใต้

การออกกำลังกาย/ประเภทกีฬา/ลานกีฬาหมู่บ้าน		จำนวน	ร้อยละ
1. การออกกำลังกาย	ไม่ออกกำลังกาย	5	6.17
	ออกกำลังกาย	76	93.83
- ประเภทกีฬา	เดินเร็ว/วิ่งเหยาะๆ	34	33.66
	เต้นห่วงฮูลาฮูป	26	25.74
	ขี่จักรยาน	14	13.86
	เต้นแอโรบิค	13	12.87
	รำไม้พลอง	7	6.93
	วิ่ง	7	6.93
2. หมู่บ้านมีลานกีฬากลาง	ไม่มี	4	4.94
	มี	77	95.06
- ลักษณะการออกกำลังกายที่ลานกีฬากลางหมู่บ้าน	ออกกำลังกายเป็นประจำ	36	44.44
	ออกกำลังกายเป็นบ้างครั้ง	26	32.10
	ไม่เคย	19	23.46

โดยสรุป ผลการประเมินผลโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูงโรคหัวใจและหลอดเลือด จังหวัดชัยภูมิ ตามโครงการเฉลิมพระเกียรติ 57 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์ ในด้านผลผลิตที่เกิดขึ้น (Output) ระดับบุคคลพบว่าประชาชนมีความรู้เรื่องการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายเพื่อป้องกันโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด โดยรวมอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 74.07 การบริโภคอาหาร

ประชาชนมากกว่าสามในสี่มีความรู้เรื่องการบริโภคอาหารที่ถูกต้องอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 76.54 แต่ก็มีประเด็นที่ประชาชนยังไม่เข้าใจก็คือ การกินอาหารหมักดอง เช่น หน่อไม้ดอง ผลไม้ดองเป็นประจำเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็ง การกินอาหารประเภทปิ้งย่างที่ไหม้เกรียมเสี่ยงต่อการเป็นโรคมะเร็ง และการกินอาหารที่ทอดด้วยน้ำมันทอดซ้ำๆหลายๆครั้ง ทำให้การเกิดโรคมะเร็ง ส่วนด้านการออกกำลังกายประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกายที่ถูกต้องอยู่ใน ระดับสูง ร้อยละ 69.14 แต่ก็มีประเด็นที่ประชาชนยังไม่เข้าใจก็คือ ก่อนและหลังการออกกำลังกายทุกครั้งจำเป็นต้องอบอุ่นร่างกาย ซึ่งการอบอุ่นร่างกายก่อนและหลังการเล่นกีฬาหรือออกกำลังกายจะเป็นการช่วยลดอาการบาดเจ็บได้ ในด้านการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายเพื่อป้องกันโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือดอย่างถูกต้อง โดยกลุ่มตัวอย่างประชาชนบ้านลาดใต้ มีการปฏิบัติตนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 92.52 และเมื่อแยกเป็นรายข้อในด้านการปฏิบัติตนในการบริโภคอาหาร พบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติตนถูกต้องมากที่สุดในเรื่องการบริโภคอาหารประเภทปิ้งอย่าง ร้อยละ 7.41 และถูกต้องน้อยที่สุดในเรื่องการเติมน้ำปลา หรือพริกน้ำปลาในอาหารเพื่อให้อาหารมีรสเค็มขึ้น ร้อยละ 1.23 ในด้านการปฏิบัติตัวในการออกกำลังกาย พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีการออกกำลังกายและเล่นกีฬาเป็นประจำ ร้อยละ 34.57 โดยมีการอบอุ่นร่างกายประมาณ 5-10 นาที ก่อนการออกกำลังกาย หรือเล่นกีฬา ร้อยละ 44.44 และมากกว่าครึ่งหนึ่งมีการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ ประมาณ 5 - 10 นาทีหลังการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬา ร้อยละ 56.79

ครัวเรือนมีการปลูกผักสวนครัวที่บ้าน ร้อยละ 80.25 โดยปลูกจำนวน 1-2 แปลง ร้อยละ 84.38 และมีการปลูกผลไม้ตามบ้าน ร้อยละ 56.79 โดยปลูกจำนวน 1-2 แปลง ร้อยละ 90.74 ส่วนการปลูกผักและผลไม้ระดับหมู่บ้าน มีการปลูกผักปลอดสารพิษ ร้อยละ 80.25 และปลูกที่แปลงผักกลาง ร้อยละ 91.36

4.1.1.2 ผลลัพธ์ (Outcome) เป็นการประเมินผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ผลการดำเนินงาน/ความครอบคลุมงานเพิ่มขึ้น และแนวทางในการพัฒนาโครงการ ความพึงพอใจ และสภาวะสุขภาพปัจจุบันประชาชนเกี่ยวกับการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด ของประชาชนบ้านลาดใต้ พบว่า

1) ภาวะสุขภาพในปัจจุบันของประชาชนเกี่ยวกับการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด

2) การดำเนินงานตามโครงการนี้ของบ้านลาดใต้ ประชาชนมีสุขภาพของประชาชนดีขึ้น การกินอยู่ดีขึ้น ดังคำกล่าวของเจ้าหน้าที่เกษตรหญิง อายุ 52 ปี ***"สุขภาพของเขาดี กินดีอยู่ดีอยู่นะ"*** และ ***"จากที่ทำงานตรงนี้ มาตรวจสุขภาพให้ประจำ ก็เห็นถึงการเปลี่ยน***

ด้านสุขภาพ พวกความดันไม่สูงเหมือนก่อน เดี๋ยวนี้ ไม่พบรายใหม่เลย" เจ้าหน้าที่เทศบาล หญิง อายุ 49 ปี กล่าว ชาวบ้านและกลุ่มผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน และโรคมะเร็งจะลดลง ดังคำกล่าวของผู้นำชุมชน ชาย อายุ 56 ปี ***"จากที่คนที่เคยเป็นสุ่มเสี่ยงอยู่ในบ้านจากโรคความดัน เบาหวาน โรคมะเร็งจากร้อยคน ลดลงหกสิบเจ็ดสิบคน อย่างงี้ครับ มันจะช่วยได้มาก"*** ผู้นำชุมชน ชาย อายุ 46 ปี ***"ก่อนที่โครงการจะเข้ามา คนจะเป็นโรคเยอะน๊ะครับ ในหมู่บ้าน.. พอมีโครงการเข้ามาก็มีการดูแล"***

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างประชาชนบ้านลาดใต้ เกี่ยวกับโรคประจำตัว และภาวะเสี่ยงต่อสุขภาพต่อโรคมะเร็งโรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด พบว่าป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 14.81 ป่วยด้วยโรคเบาหวาน ร้อยละ 12.35 ป่วยด้วยโรคหัวใจและหลอดเลือด ร้อยละ 1.23 และมีภาวะไขมันในเลือดสูง ร้อยละ 4.94 ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 จำนวน และร้อยละของประชาชนที่มีโรคประจำตัว และภาวะเสี่ยงต่อโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด (n=81)

โรค	จำนวน ร้อยละ การรับรู้การเจ็บป่วย		
	เป็น	ไม่เป็นโรค	ไม่ทราบ
ความดันโลหิตสูง	12 (14.81)	62 (76.54)	7 (8.64)
เบาหวาน	10 (12.35)	65 (80.25)	6 (7.41)
หัวใจและหลอดเลือด	1 (1.23)	69 (85.19)	11 (13.58)
ไขมันในเลือดสูง	4 (4.94)	66 (81.48)	11 (13.58)

และเมื่อพิจารณาบุคคลในครอบครัว พบว่าป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน หรือโรคหัวใจและหลอดเลือด ซึ่งคนในครอบครัวไม่มีโรค ร้อยละ 60.49 และคนในครอบครัวที่ป่วยมากที่สุดคือ พ่อ/แม่ ร้อยละ 80 ดังตารางที่ 15

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ห้องสมุดงานวิจัย

ตารางที่ 15 จำนวน และร้อยละ ของบุคคลในครัวที่เจ็บป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด (n=81)

การเจ็บป่วย		จำนวน	ร้อยละ
บุคคลในครอบครัวมีโรคประจำตัว	ไม่มี	49	60.49
	มี	32	39.51
- ลักษณะของบุคคลในครัวที่มีโรคประจำตัว	พ่อ/แม่	28	80.00
	ตา/ยาย	4	11.43
	พี่/น้อง	2	5.71
	ปู่/ย่า	1	2.86

ด้านการประเมินผลภาวะโภชนาการของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 81คน โดยประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 4 คนใช้การเปรียบสัดส่วนน้ำหนักกับส่วนสูงพบว่าทุกคนมีภาวะโภชนาการสมส่วน ส่วนประชาชนกลุ่มตัวอย่างอายุตั้งแต่อายุ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 77 คน ใช้ค่าดัชนีมวลกาย (Body Mass Index-BMI) พบว่า มีค่าดัชนีมวลกาย (BMI) อยู่ในระดับปกติ ร้อยละ 46.75 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.24 $\pm$3.45 Kg/m^2 ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 จำนวน และร้อยละ และของการประเมินผลค่าดัชนีมวลกาย (Body Mass Index-BMI) เพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดโรคโรคดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด(n=77)

ระดับดัชนีมวลกาย	จำนวน	ร้อยละ
ตั้งแต่ 25 ขึ้นไป (โรคอ้วน)	15	19.48
23 – 24.9 (เริ่มอ้วน)	14	18.18
18.5 – 22.9 (ปกติ)	36	46.75
น้อยกว่า 18.5 (ผอม)	12	15.58

(Mean = 22.24 $\pm$3.45 Kg/m^2, Median = 22.06 Kg/m^2, Min= 11.094, Max=32.049)

1) ความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการ

การดำเนินงานตามโครงการนี้ของบ้านลาดใต้ ในส่วนของความพึงใจต่อการดำเนินงานของโครงการ โดยเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการมีความพึงพอใจ

เพราะในอดีตจะทำเฉพาะกลุ่มปรับเปลี่ยนเป็นรายบุคคล แต่โครงการนี้มีการดำเนินงานทั้งหมู่บ้าน ดังคำกล่าวของ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล หญิง อายุ 48 ปี ***" พอใจมากเลยค่ะ เพราะอดีตที่ผ่านมายังไม่มีโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยน แต่ก่อนก็มีปรับเปลี่ยนเป็นรายบุคคล คัดกรองตรงนั้นตรงนี้ก็เป็นรายบุคคล อันนี้ทำเป็นหมู่บ้าน"*** และคำกล่าวของเจ้าหน้าที่เกษตร หญิง อายุ 52 ปี ***"พอใจ เห็นเขาทำตาม ตามที่เราส่งเสริม ก็มีความสุขแล้ว" "พี่ทำงานมาตั้งแต่ เริ่มโครงการสายใยรัก จนถึงหมู่บ้านปรับเปลี่ยน มันก็มีการพัฒนามาเรื่อย ทั้งสภาพหมู่บ้าน สุขภาพคน ความร่วมมือของชุมชน พี่ว่าดีขึ้นมากเลยนะ"*** เจ้าหน้าที่เทศบาล หญิง อายุ 49 ปี กล่าว และกลุ่มผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า พึงพอใจเนื่องจากการกินอยู่ดีขึ้นค่าใช้จ่ายน้อยลงเพราะไม่ต้องซื้อกิน โรคน้อยลงเพราะสุขภาพแข็งแรงเมื่อมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภค ดังคำกล่าวของผู้นำชุมชน ชาย อายุ 52 ปี ***"พอใจเก้าสิบเปอร์เซ็นต์"*** ถามต่อไปอีกว่าที่ว่าพอใจ พอใจตรงไหน ก็ความเห็นว่ามีความพอใจเนื่องจากประชาชนที่มีความเสี่ยงต่อโรคความดันโลหิต โรคเบาหวาน ลดลง และส่วนหนึ่งก็ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการซื้อผักรับประทาน ***"การอยู่กิน โรคน้อยลง ค่าใช้จ่ายน้อยลงเพราะไม่ซื้อกิน"*** และคำกล่าวของผู้นำชุมชน ชาย อายุ 46 ปี ***"สุขภาพแข็งแรง ยายอยู่บ้านก็แข็งแรงดี ตั้งแต่เปลี่ยนพฤติกรรม บ้ให้กินเค็ม"***

กลุ่มตัวอย่างประชาชนบ้านลาดใต้ มากกว่าสามในสี่รับรู้ว่ามีการดำเนินงานโครงการนี้ ร้อยละ 90.12 ซึ่งแหล่งที่รับรู้มากที่สุดจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)/ผู้นำหมู่บ้าน (ร้อยละ 67.97) โดยประชาชนบ้านลาดใต้มีความพึงพอใจต่อโครงการนี้ ร้อยละ 79.01 ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 จำนวน และร้อยละของประชาชนที่รับรู้และพึงพอใจต่อโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด จังหวัดชัยภูมิ ตามโครงการเฉลิมพระเกียรติ 57 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์ (n=81)

การรับรู้/แหล่งรับรู้/ความพึงพอใจ		จำนวน	ร้อยละ
1. การรับรู้เกี่ยวกับโครงการ	ไม่รู้	8	9.88
	รู้	73	90.12
- แหล่งที่รับรู้	อสม./ผู้นำหมู่บ้าน	70	67.97
	หน่วยบริการสาธารณสุข	25	24.27
	เพื่อนบ้าน/ญาติพี่น้อง	8	7.77
2. ความพึงพอใจ	ไม่พึงพอใจ	2	2.47
	เฉยๆ	15	18.52
	พึงพอใจ	64	79.01

2) การเห็นประโยชน์และ ความต้องการดำเนินการ ตามแนวคิดของโครงการต่อประชาชนและต่อส่วนรวม

การดำเนินงานตามโครงการนี้ของบ้านลาดใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนมีความรู้เรื่องการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายที่ถูกต้องในการป้องกันโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด ซึ่งการดำเนินงานตามโครงการของบ้านลาดใต้ สามารถดำเนินงานให้ประชาชนได้เห็นประโยชน์และความต้องการดำเนินการตามแนวคิดของ โครงการต่อประชาชนและ ต่อส่วนรวมเอง คือ มีความรู้ในเรื่องสุขภาพ มีการปฏิบัติตัวที่ดีขึ้น ดังคำกล่าวของผู้บริหารโรงพยาบาล ชาย อายุ 59 ปี ***" มัน ปี เดียว อาจจะวัดว่าเจ็บป่วยด้วยโรคพวกนี้ไม่ได้ทันที แต่ชาวบ้านมีความรู้มากขึ้น รู้ว่าปฏิบัติตัวที่ถูกต้องทำยังไง ก็ถือว่า โอเค ระดับหนึ่ง"*** นอกจากนี้ ประชาชนยังเห็นประโยชน์ และตระหนักถึงการดูแลครอบครัว ชุมชน ซึ่งมีการปลูกผักไว้รับประทานเองที่บ้าน ปลูกผักในแปลงผักกลาง และรับประทานผักที่ตัวเองปลูก อีกทั้งประชาชนในหมู่บ้านมีการออกกำลังกายทั้งในกลุ่มผู้ใหญ่ กลุ่มเด็ก ดังคำกล่าวของผู้บริหารเทศบาล ชาย อายุ 59 ปี ***"แล้วก็เห็นเขาปลูกต้นไม้ ข้างรั้ว นี้รั้วกินได้เหรอ มีอะไรบ้าง"*** และคำกล่าวของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล หญิง อายุ 48 ปี ***"สวนผักมีการปลูกมากขึ้น ผักรวม วันนี้สวยงามมาก..การออกกำลังกายมีมาออกมากขึ้นทั้งวัยรุ่นผู้ใหญ่ เด็ก แล้วก็ยังมาออกประจำอยู่"***

และกลุ่มผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าโครงการประสบความสำเร็จ มีผักปลอดสารพิษไว้สำหรับรับประทาน ดังคำกล่าวของผู้นำชุมชน ชาย อายุ 56 ปี ***"เป็นผลสำเร็จ แล้วก็มีผักปลอดสาร "***

3) ความครอบคลุมงานและแนวทางในการพัฒนาโครงการในอนาคต

การดำเนินงานตามโครงการนี้ของบ้านลาดใต้ กิจกรรมที่ทำอยู่แล้วไม่อยากให้ล้มเลิก อยากให้ทำอย่างต่อเนื่องและมีการขยายไปยังหมู่บ้านอื่น ๆ ดังคำกล่าวของหัวหน้ากลุ่มงานบริหาร อายุ 48 ปี ***" โครงการนี้อยากทำตลอด แต่ไม่ใช่ให้อยู่จุดเดียว อยากให้ขยายไปที่อื่น"*** และคำกล่าวของเจ้าหน้าที่ อายุ 52 ปี ***"ส่วนที่เราส่งเสริมอยู่แล้ว ก็ไม่อยากให้เขาเลิกล้ม สิ่งที่เขาทำอยู่แล้วให้ทำต่อไป ต่อเนื่อง"*** และกลุ่มผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าเมื่อก่อนประชาชนรับประทานอาหารเค็ม แต่ปัจจุบันประชาชนไม่ทานอาหารรสเค็มเนื่องจากจะเป็นโรคความดันโลหิตสูง ในส่วนของผักปลอดสารพิษมีการปลูกในแปลงรวม แล้วยังมีการปลูกตามบ้านและตามทุ่งนา ดังคำกล่าวของผู้นำชุมชน อายุ 55 ปี***"เมื่อก่อนเขากินเค็ม แต่ทุกวันนี้เขาไม่กินเค็มแล้ว เพราะว่ากินเค็มมันจะเป็นโรคความดัน"*** และคำกล่าวของผู้นำชุมชน อายุ 46 ปี ***"บางที่ไม่ปลูกแปลงรวม ก็ปลูกอยู่นา อยู่บ้าน"***

4) ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน

กลุ่มตัวอย่างประชาชนบ้านลาดใต้ เสนอปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการนี้ ด้านการบริโภคอาหาร ส่วนใหญ่เสนอปัญหาเกี่ยวกับไม่มีเงินในการซื้อผักผลไม้หลากหลายชนิดรับประทาน (ร้อยละ 46.15) รองลงมาคือซื้ออาหารผักบริโภค ไม่ทราบว่าปลอดจากสารพิษต่างๆ หรือไม่ (ร้อยละ 30.77) และมีผู้เสนอแนะต้องการเผยแพร่ให้ความรู้ให้ชุมชนตัวเองชุมชนอื่นทราบและตระหนักถึงการบริโภคผักที่ปลอดสารเคมี (ร้อยละ 50) ได้เสนอว่าควรส่งเสริม ความรู้ทางวิชาการและสนับสนุนพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวให้มากขึ้น (ร้อยละ 25) ดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 จำนวน และร้อยละการเสนอปัญหาอุปสรรคและให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด จังหวัดชัยภูมิตามโครงการเฉลิมพระเกียรติ 57 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์ ด้านการบริโภคอาหาร (n = 26)

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาอุปสรรคด้านการบริโภคอาหาร		
- ไม่มีเงินในการซื้อ ผัก ผลไม้หลากหลายชนิดรับประทาน	12	46.15
- ซื้ออาหาร ผัก บริโภค ไม่ทราบว่าปลอดจากสารพิษต่าง ๆ หรือไม่	8	30.77
- ชอบบริโภคง่าย ๆ เพราะสะดวกเช่น ดื่มน้ำอัดลม น้ำชาเขียว	4	15.38
- อุปนิสัยส่วนตัว เป็นความเคยชิน(ชอบ) และไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องอาหาร	2	7.69
ข้อเสนอแนะ		
- ต้องการเผยแพร่ให้ความรู้ให้ชุมชนตัวเอง ชุมชนอื่นทราบ และตระหนักถึงการบริโภคผักที่ปลอดสารเคมี	4	50.00
- ส่งเสริม ความรู้ทางวิชาการ สนับสนุนพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์	2	25.00
- ส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวให้มากขึ้น	2	25.00

เมื่อพิจารณาในเรื่องการออกกำลังกายมีผู้เสนอปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการนี้ ส่วนใหญ่เสนอปัญหาเกี่ยวกับไม่มีเวลาเนื่องจากต้องไปทำงาน ทำนา ทำไร่ รับจ้าง เรียนหนังสือและกลับค่ำหรือดึก (ร้อยละ 83.33) สถานที่ไม่เหมาะสม ไม่เอื้ออำนวย เช่น ไม่มีลานกว้างๆ ดีๆ และภารกิจมาก ไม่สามารถออกกำลังกายได้ต่อเนื่อง และมีความรู้เรื่องการออกกำลังกายน้อย (ร้อยละ 8.33) และเสนอแนะว่าเจ้าหน้าที่ควรเข้ามาส่งเสริมและจัดกิจกรรมให้บ่อยขึ้น (ร้อยละ 87.50) และควรให้มีการตรวจสุขภาพคนในหมู่บ้าน ทุกเดือน และสนับสนุนให้มีบุคคลตัวอย่างในชุมชน (ร้อยละ 12.50) ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 จำนวน และร้อยละการเสนอปัญหาอุปสรรคและให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด จังหวัดชัยภูมิ ตามโครงการเฉลิมพระเกียรติ 57 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์ ด้านการออกกำลังกาย (n = 24)

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาอุปสรรคด้านการออกกำลังกาย		
- ไม่มีเวลาเนื่องจากต้องไปทำงาน ทำนา ทำไร่ รับจ้าง เรียนหนังสือและกลับดึก	20	83.33
- สถานที่ไม่เหมาะสม ไม่เอื้ออำนวย เช่น ไม่มีลานกว้าง ๆ ดี ๆ	2	8.33
- ภารกิจมาก ไม่สามารถออกกำลังกายได้ต่อเนื่อง และมีความรู้เรื่องการออกกำลังกายน้อย	2	8.33
ข้อเสนอแนะด้านการออกกำลังกาย		
- เจ้าหน้าที่ควรเข้ามาส่งเสริมและจัดกิจกรรมให้บ่อยขึ้น และให้มีวิทยากร มานำออกกำลังกายเสมอ	14	87.50
- ควรให้มีการตรวจสุขภาพคนในหมู่บ้าน ทุกเดือน และสนับสนุนให้มีบุคคลตัวอย่างในชุมชน	2	12.50

โดยสรุป ผลการประเมินผลโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด จังหวัดชัยภูมิ ตามโครงการเฉลิมพระเกียรติ 57 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์ในด้านผลลัพธ์ (Outcome) พบว่าสภาวะสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างประชาชนบ้านลาดใต้ป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 14.81 ป่วยด้วยโรคเบาหวาน ร้อยละ 12.35 ป่วยด้วยโรคหัวใจและหลอดเลือด ร้อยละ 1.23 และมีภาวะไขมันในเลือดสูง ร้อยละ 4.94 ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีภาวะโภชนาการสมส่วน และประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป มีค่าดัชนีมวลกาย (Body Mass Index-BMI) อยู่ในระดับปกติ ร้อยละ 46.75 โดยมีค่าเฉลี่ยค่าดัชนีมวลกาย (BMI) เท่ากับ 22.24 $\pm$ 3.45 Kg/m^2และบุคคลในครอบครัวไม่ป่วยด้วยโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคหัวใจและหลอดเลือด ร้อยละ 60.49 เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการมีความพึงพอใจ และกลุ่มตัวอย่างประชาชนบ้านลาดใต้รับรู้ว่ามีการดำเนินงานโครงการฯ ร้อยละ 90.12 โดยมีความพึงพอใจต่อโครงการนี้ ร้อยละ 79.01 การดำเนินงานตามโครงการนี้ของบ้านลาดใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนมีความรู้

เรื่องการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายที่ถูกต้องในการป้องกันโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด ซึ่งการดำเนินงานตามโครงการนี้ของบ้านลาดใต้ สามารถดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการคือมีการปลูกผักไว้รับประทานเองที่บ้าน มีการปลูกผักในแปลงผักรวม และประชาชนในหมู่บ้านมีการออกกำลังกายทั้งในกลุ่มผู้ใหญ่ กลุ่มเด็ก ผลการการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด กรณีศึกษาบ้านลาดใต้ หมู่ที่ 1 ตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ในด้านผลลัพธ์ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ผลการการดำเนินงานก่อนและหลังโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด ตามโครงการเฉลิมพระเกียรติ 57 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์ ด้านผลลัพธ์ (Outcome)

ก่อนดำเนินโครงการ	หลังดำเนินโครงการ
- มีลานกีฬา จำนวน 1 แห่งอยู่ ณ โรงเรียน	- เพิ่มลานกีฬา 1 แห่งในบริเวณศูนย์เรียนรู้ฯ
- แปลงปลูกผัก จำนวน 20 แปลง	- มีการเพิ่มแปลงปลูกผักอีก 20 แปลงอยู่หลังหมู่บ้าน
- มีการปลูกผักในครัวเรือนบ้างบางส่วน	- ปลูกผักครบทุกครัวเรือน

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการนี้ ในส่วนการบริโภคอาหารส่วนใหญ่เสนอปัญหาเกี่ยวกับไม่มีเงินในการซื้อผักผลไม้หลากหลายชนิดรับประทาน (ร้อยละ 46.15) รองลงมาคือซื้ออาหารผักบริโภค ไม่ทราบว่าปลอดจากสารพิษต่างๆ หรือไม่ (ร้อยละ 30.77) และมีผู้เสนอแนะต้องการเผยแพร่ให้ความรู้ให้ชุมชนตัวเองชุมชนอื่นทราบและตระหนักถึงการบริโภคผักที่ปลอดสารเคมี (ร้อยละ 50) ได้เสนอว่าควรส่งเสริม ความรู้ทางวิชาการและสนับสนุนพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวให้มากขึ้น (ร้อยละ 25)ในส่วนการออกกำลังกายส่วนใหญ่เสนอปัญหาเกี่ยวกับไม่มีเวลาเนื่องจากต้องไปทำงาน ทำนา ทำไร่ รับจ้าง เรียนหนังสือและกลับค่ำหรือดึก (ร้อยละ 83.33) สถานที่ไม่เหมาะสม ไม่เอื้ออำนวย เช่นไม่มีลานกว้างๆ ดีๆ และภารกิจมาก ไม่สามารถออกกำลังกายได้ต่อเนื่อง และมีความรู้เรื่องการออกกำลังกายน้อย (ร้อยละ 8.33) และเสนอแนะว่าเจ้าหน้าที่ควรเข้ามาส่งเสริมและจัดกิจกรรมให้บ่อยขึ้น (ร้อยละ 87.50) และควรให้มีการตรวจสุขภาพคนในหมู่บ้าน ทุกเดือน และสนับสนุนให้มีบุคคลตัวอย่างในชุมชน (ร้อยละ 12.50)

ซึ่งผลผลิต (Product) ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลด โรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือดของบ้านลาดใต้ สรุปได้ดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ผลการดำเนินงานก่อนและหลังโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลด โรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด ตามโครงการเฉลิมพระเกียรติ 57 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์ ด้านผลผลิต (Product)

ก่อนดำเนินโครงการ	หลังดำเนินโครงการ
- ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งมีความรู้การบริโภคอาหารถูกต้องร้อยละ 64.60	- ประชาชนกลุ่มตัวอย่างสามในสี่มีความรู้การบริโภคอาหารถูกต้องอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 76.54
- ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งมีความรู้การออกกำลังกายถูกต้องร้อยละ 58.45	- ประชาชนมากกว่าครึ่งหนึ่งมีความรู้การออกกำลังกายถูกต้องอยู่ในระดับสูง(ร้อยละ 69.14)
- ประชาชนในหมู่บ้านบริโภคผักผลไม้ที่ปลอดสารพิษแต่บริโภคไม่เป็นประจำในอาหารแต่ละมื้อ	- ประชาชนกลุ่มตัวอย่างบริโภคผักหรือผลไม้ที่ปลูกไว้ บริโภคเองหรือผักหรือผลไม้ปลอดสารพิษเป็นประจำ (ร้อยละ 39.51) - ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมากกว่าหนึ่งในสี่บริโภคผักหรือผลไม้ครึ่งหนึ่งของอาหารแต่ละมื้อเป็นประจำ (ร้อยละ 39.51)
- ประชาชนในหมู่บ้านออกกำลังกายอย่างไม่สม่ำเสมอ	- ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมากกว่าหนึ่งในสี่มีการออกกำลังกายเป็นประจำ (ร้อยละ 34.57)
- ประชาชนในหมู่บ้านต้องมีสุขภาพร่างกายปกติสมส่วน	- ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งหนึ่งมีค่าดัชนีมวลกายอยู่ในระดับปกติ (BMI=18.5-22.9) ร้อยละ 46.75

4.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการประเมินผลโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูงโรคหัวใจและหลอดเลือด จังหวัดชัยภูมิ ตามโครงการเฉลิมพระเกียรติ 57 พรรษามหาวชิราลงกรณ์ บ้านลาดใต้ หมู่ที่ 1 ตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งมีจำนวน 153 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด จำนวน 673 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.60 (อายุเฉลี่ย 47.64 ± 15.53 ปี) จบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 44.58 และทั้งหมดมีเชื้อชาติไทยและนับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตร พืชเศรษฐกิจที่ปลูกไว้เพื่อจำหน่ายก็คือ ข้าว อ้อย แตงไทย และมีอาชีพเสริมเช่น เลี้ยงโค เพาะเห็ด มัธยฐานรายได้ 2,000 บาท/เดือน บ้านลาดใต้ ไม่มีกฎระเบียบหรือข้อบังคับในการร่วมโครงการ แต่จะใช้วิธีการประชาคมหมู่บ้านเพื่อขอความคิดเห็นและกำหนดแนวทางปฏิบัติตามโครงการร่วมกัน ซึ่งทำให้ประชาชนทุกคนในหมู่บ้านเกิดความรู้สึกว่าโครงการนี้เป็นของชุมชน และเนื่องจากโครงนี้เป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ จึงทำให้ทุกหน่วยงานและทุกคนจะต้องร่วมกันรับผิดชอบแล้วทำให้เกิดประโยชน์กับตนเองครอบครัวและชุมชนเพื่อเป็นการสนองน้ำพระหฤทัย ในส่วนศักยภาพในการดำเนินงานโครงการจะมีศูนย์เรียนรู้ของหมู่บ้าน มีลานกีฬาสำหรับการออกกำลังกาย มีแปลงปลูกผักกลางและมีแหล่งน้ำสำหรับการปลูกผักปลอดสารพิษ ซึ่งเป็นไปตามหลักการดำเนินงานของโครงการที่จะต้องจัดให้สถานที่สำหรับศึกษาเรียนรู้ สถานที่ออกกำลังกาย สถานที่ปลูกผัก (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2552) ในด้านผู้นำชุมชนมีผู้นำที่เป็นทางการทำหน้าที่ในการบริหารงานในชุมชน ในลักษณะแบ่งการทำงานเป็นคุ้ม ร่วมตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชนและช่วยในการดำเนินงานของโครงการ และมีผู้นำไม่เป็นทางการอย่างเช่น เจ้าอาวาส มรรคทายก ผู้สูงอายุ เสริมสร้างความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในหมู่บ้าน โดยการประสานการทำงานกับกลุ่มหรือองค์กรต่างๆ ที่จะทำหน้าที่ให้การช่วยเหลือความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้านให้อยู่ดีกินดีและนำพาประชาชนในหมู่บ้านทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นการวางแผนการบริหารจัดการโครงการที่ดีและจะทำให้โครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจิราวรรณ ศัพท์พันธุ์ (2551) ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการตามยุทธศาสตร์ อยู่ดีมีสุขของประชาชนตำบลลาดบัง และตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคามพบว่ามีการแผนงานบริหารจัดการโครงการที่ดี จึงเป็นผลให้โครงการประสบความสำเร็จ

ปัจจัยนำเข้า ของการดำเนินตามโครงการจะมีคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นองค์กรหลักของหมู่บ้านที่ทำหน้าที่ดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินงานของโครงการโดยร่วมกับแกนนำและตัวแทนประชาชนในหมู่บ้าน จัดหาสถานที่สำหรับให้ประชาชนออกกำลังกาย และจัดหาแปลงปลูก

ผักสำหรับเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนหรือการปลูกผักปลอดสารพิษ ซึ่งจะเป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูล ข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชน ในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอด ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ ของชุมชน โดยเน้นการกระบวนการเรียนรู้ เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งเรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง เป็นศูนย์เรียนรู้ของประชาชน ที่ดำเนินการโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ที่จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน ในด้านการเตรียมความพร้อมของบุคลากร มีการประชุมชี้แจงให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลหนองบัวแดง เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอหนองบัวแดง เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลหนองบัวแดงให้รับทราบ แล้วถ่ายทอดความรู้ให้แก่กลุ่มผู้นำชุมชน ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานของโครงการและสามารถปฏิบัติงานตามโครงการได้ ซึ่งเป็นไปตามหลักการพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่าย ในการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2552) ด้านงบประมาณไม่ได้มีงบประมาณสนับสนุน แต่จะใช้วิธีการบูรณาการงานกับโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวในพระราชูปถัมภ์ฯ ด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของ โรงพยาบาลหนองบัวแดง และโครงการที่ทำอยู่แล้วในพื้นที่ เช่น โครงการตรวจคัดกรองภาวะเสี่ยงด้านสุขภาพ ซึ่งจะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) โดยได้อุปกรณ์สาธิตการออกกำลังกายอย่าง เช่น ห่วงฮูลาฮูป และแผ่นการเปรียบเทียบการบริโภคอาหารที่จะใช้ในการดำเนินงานของโครงการ และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ก็ได้สนับสนุนเป็นพันธุ์ผักให้ ส่วนกิจกรรมการเฝ้าระวังภาวะสุขภาพ ซึ่งทางโรงพยาบาลหนองบัวแดง ได้ออกตรวจคัดกรองความเสี่ยงด้านสุขภาพแก่ประชาชนในกลุ่มอายุ 15 – 34 ปี และกลุ่มอายุ มากกว่า 34 ปี ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ประชาชนจะต้องได้รับจากการดำเนินงานในโครงการนี้ (กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. 2552) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างประชาชนบ้านลาดใต้ เคยรับการตรวจคัดกรองสุขภาพในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ร้อยละ 90.12 โดยเข้าตรวจสุขภาพในโรงพยาบาลชุมชน ร้อยละ 76.71 รายการที่ตรวจ ได้แก่ ความดันโลหิต ร้อยละ 95.89 ระดับน้ำตาลในเลือด ร้อยละ 93.15

ด้านกระบวนการทำงาน จะมีภาคีเครือข่ายการดำเนินงานทั้งในส่วนหน่วยงานราชการ คือเทศบาลตำบลหนองบัวแดง เกษตรอำเภอ โรงพยาบาลหนองบัวแดง และองค์กรหรือกลุ่มต่างๆ ที่อยู่ในพื้นที่คือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองบัวแดง อาสาสมัคร

สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน โดยร่วมประชุมแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานโครงการ จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานของบ้านลาดใต้มีการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจนซึ่งเป็นจุดเด่นที่จะทำให้โครงการถูกขับเคลื่อนการดำเนินงานของโครงการเป็นไปด้วยดี และจะต้องมีความร่วมมือจากประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งประชาชนในบ้านลาดใต้ให้ความร่วมมือเป็นเครือข่ายในการดำเนินงานเป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าจะไม่ค่อยมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการเพราะต้องไปประกอบอาชีพของตนเอง แต่พอมีเวลาหรือว่างจากการประกอบอาชีพก็ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามโครงการ ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากในการทำงานทุกอย่างก็คือความร่วมมือจากชุมชนหรือประชาชนในพื้นที่ (กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2552) ในการดำเนินงานตามโครงการนี้มีปัญหาความไม่เข้าใจของประชาชน ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยเจ้าหน้าที่จะลงไปพูดคุยทำความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง และสำหรับคนที่เข้าใจยากก็จะใช้วิธีเข้าไปพูดคุยแบบตัวต่อตัวซึ่งเมื่อเขาได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนก็ให้ความร่วมมือดำเนินงานตามโครงการเป็นอย่างดี และมีการปรับเปลี่ยนเวลาในการร่วมโครงการให้เข้ากับวิถีชีวิตของประชาชน เช่น การจัดทำประชาคมหมู่บ้านในช่วงค่ำหลังจากประชาชนกลับจากการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ประชาชนมีความพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการ และการออกกำลังกายเดิมจะออกกำลังกายในช่วงเย็นก็ปรับเปลี่ยนมาออกกำลังกายในช่วงเช้า ก่อนที่จะไปประกอบอาชีพ ในส่วนการปลูกผักปลอดสารพิษที่แปลงปลูกผักกลางเมื่อมีปัญหาไม่มีไฟฟ้าใช้ในศูนย์เรียนรู้ก็มีการประสานไปที่พัฒนาสังคมและความมั่งคงของมนุษย์ เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณ และขอความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนในบ้านลาดใต้ร่วมบริจาคเงินเพื่อปรับปรุงสถานที่ปลูกผักของหมู่บ้าน ซึ่งสิ่งนี้จะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและจะช่วยกันในการดูแลรักษาและพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

ด้านผลผลิตที่เกิดขึ้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างประชาชนบ้านลาดใต้มีความรู้เรื่องการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายเพื่อป้องกันโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด โดยรวมอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 74.07 เมื่อแยกพิจารณาด้านความรู้เรื่องการบริโภคอาหารเพื่อป้องกันโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด พบว่ามีความรู้อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 76.54 แต่ก็มีประเด็นที่ประชาชนยังไม่เข้าใจก็คือการกินอาหารหมักดอง เช่น หน่อไม้ดอง ผลไม้ดองเป็นประจำไม่เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็ง การกินอาหารประเภทปิ้งย่างที่ไหม้เกรียมเสี่ยงต่อการเป็นโรคมะเร็ง และการกินอาหารที่ทอดด้วยน้ำมันทอดซ้ำๆหลายๆครั้งทำให้การเกิดโรคมะเร็ง ซึ่งอาจจะเป็นวิถีชีวิตของประชาชนที่ยังชอบการบริโภคอาหารหน่อไม้ดอง และวิถีชีวิตที่มีความประหยัดยังมีการใช้น้ำมันที่ใช้แล้วมาประกอบอาหารซ้ำ ๆ หลาย ๆ ครั้ง ซึ่งจะต้องมีการให้ความรู้และทำความเข้าใจในส่วนนี้มากขึ้นกว่าเดิม ส่วนด้านการออกกำลังกายประชาชนมี

ความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกายที่ถูกต้องอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 69.14 แต่ก็มีประเด็นที่ประชาชนยังไม่เข้าใจก็คือ ก่อนและหลังการออกกำลังกายทุกครั้งจำเป็นต้องอบอุ่นร่างกาย ซึ่งการอบอุ่นร่างกายก่อนและหลังการเล่นกีฬาหรือออกกำลังกายจะเป็นการช่วยลดอาการบาดเจ็บได้ จึงต้องให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนให้มากขึ้นด้วย

การปฏิบัติตนเกี่ยวกับการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายเพื่อป้องกันโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือดอย่างถูกต้องโดยกลุ่มตัวอย่างประชาชนบ้านลาดใต้ มีการปฏิบัติตนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 92.52 อาจเนื่องจากประชาชนยังยึดติดกับวิถีชีวิตแบบเดิมอยู่ ซึ่งการจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพจะต้องใช้เวลา และเมื่อแยกเป็นรายข้อในด้านการปฏิบัติตนในการบริโภคอาหาร พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติตนถูกต้องมากที่สุดในเรื่องการบริโภคอาหารประเภทปิ้งอย่าง ร้อยละ 7.41 และถูกต้องน้อยที่สุดในเรื่องการเติมน้ำปลาหรือพริกน้ำปลาในอาหารเพื่อให้อาหารมีรสเค็มขึ้น ร้อยละ 1.23 ซึ่งจะต้องทำความเข้าใจให้ประชาชนรู้ถึงผลดีผลเสียของการบริโภคอาหารเหล่านี้มากในด้านการปฏิบัติในการออกกำลังกาย พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีการออกกำลังกายและเล่นกีฬาเป็นประจำ ร้อยละ 34.57 โดยมีการอบอุ่นร่างกายประมาณ 5-10 นาที ก่อนการออกกำลังกาย หรือเล่นกีฬา ร้อยละ 44.44 และมีการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ ประมาณ 5 - 10 นาทีหลังการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬา (เช่นออกกำลังกาย จนรู้สึกเหนื่อยมากอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน โดยออกกำลังกายต่อเนื่องครั้งละ 20 นาที หรือออกกำลังกายแบบปานกลางคือรู้สึกเหนื่อยพอประมาณ หายใจแรงขึ้นกว่าปกติเล็กน้อยแต่ยังสามารถพูดคุยกับคนข้างเคียงได้จนจบประโยค เช่นวิ่งเหยาะ ๆ ขี่จักรยาน ซึ่งทำอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน และออกกำลังกายต่อเนื่องครั้ง 30 นาที หรือออกกำลังกายแบบเบาๆ โดยการเคลื่อนไหว ร่างกาย เช่น ทำงานบ้าน เดินไป ทำงาน ไม่ทำให้รู้สึกเหนื่อย หรืออาจเหนื่อยเล็กน้อย ทำอย่างน้อย สัปดาห์ละ 5 วัน ทำต่อเนื่องครั้งละ 60 นาที) ร้อยละ 56.79 อาจเนื่องจากประชาชนไม่ค่อยมีเวลาในการออกกำลังกายเพราะต้องไปประกอบอาชีพ ดังนั้นจึงควรมีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการออกกำลังกายให้เข้ากับวิถีชีวิตของประชาชนโดยจะเน้นการออกกำลังกายควบคู่ไปกับการการทำงาน ให้มีการเคลื่อนไหวของร่างกายต่อเนื่องครั้งละ 60 นาที อย่างน้อยสัปดาห์ละ 5 วัน

ในครัวเรือนมีการปลูกผักสวนครัวที่บ้าน ร้อยละ 80.25 โดยปลูกจำนวน 1-2 แปลง ร้อยละ 84.38 เฉลี่ย 2.01 แปลง มีการปลูกผลไม้ตามบ้าน ร้อยละ 56.79 โดยปลูกจำนวน 1-2 แปลง ร้อยละ 90.74 เฉลี่ย 1.81 แปลง ส่วนการปลูกผักและผลไม้ระดับหมู่บ้าน มีการปลูกผักปลอดสารพิษ ร้อยละ 80.25 และปลูกที่แปลงผักกลาง ร้อยละ 91.36 และประชาชนกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่าในหมู่บ้านมีลานกีฬาของหมู่บ้าน ร้อยละ 95.06 และไปออกกำลังกายที่ลานกีฬาของหมู่บ้านเป็นประจำ ร้อยละ 44.44 และออกกำลังกายเป็นบางครั้ง ร้อยละ 32.10

ด้านผลลัพธ์ พบว่าสภาวะสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างประชาชนบ้านลาดใต้ปัจจุบันป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 14.81 ป่วยด้วยโรคเบาหวาน ร้อยละ 12.35 ป่วยด้วยโรคหัวใจและหลอดเลือด ร้อยละ 1.23 และมีภาวะไขมันในเลือดสูง ร้อยละ 4.94 ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีภาวะโภชนาการสมส่วน และประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป มีค่าดัชนีมวลกาย (Body Mass Index-BMI) อยู่ในระดับปกติ ร้อยละ 46.75 โดยมีค่าเฉลี่ยค่าดัชนีมวลกาย (BMI) เท่ากับ 22.24 $\pm$ 3.45 Kg/m^2 และบุคคลในครอบครัวป่วยด้วยโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคหัวใจและหลอดเลือด ร้อยละ 60.49 และเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการมีความพึงพอใจ โดยกลุ่มตัวอย่างประชาชนบ้านลาดใต้มีการดำเนินงานโครงการฯ ร้อยละ 90.12 โดยมีความพึงพอใจต่อโครงการนี้ ร้อยละ 79.01 ซึ่งการดำเนินงานให้ได้ผลอย่างสมบูรณ์แบบต้องมีการดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการนี้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความตระหนักแล้วเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือดอย่างยั่งยืน และมีการขยายการดำเนินงานไปอย่างหมู่บ้านอื่น โดยใช้ข้อมูลและรูปแบบการดำเนินงานของบ้านลาดใต้เป็นต้นแบบในการดำเนินงาน เพื่อเป็นการสร้างกระแสการรักษาสุขภาพในวงกว้างให้เกิดขึ้น

ปัจจัยแห่งความสำเร็จและนวัตกรรม

ปัจจัยแห่งความสำเร็จและนวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด กรณีศึกษาบ้านลาดใต้ หมู่ 1 ตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง เกิดจากการดำเนินงานทั้งหมู่บ้านซึ่งก่อให้เกิดกระแสการรักการเสริมสร้างครอบครัวและชุมชนให้เข้มแข็งในการดูแลสุขภาพ โดยการทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์อาหารประเภท ผักและผลไม้ว่ามีประโยชน์ต่อสุขภาพ ทำให้ร่างกายแข็งแรงเหมาะกับทุกวัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ต้องการป้องกันโรคเรื้อรัง รวมทั้งการปลูกเพื่อบริโภคเอง โดยไม่ใช้สารเคมี นอกจากจะช่วยประหยัด ก็ยังลดการสัมผัสสารเคมีที่อาจก่อมะเร็ง และยังเป็นการออกกำลังกาย ซึ่งเป็นงานที่ยากเพราะมักจะทำไม่ต่อเนื่องแต่ในโครงการนี้ มีการบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานของโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว โครงการคนไทยไร้พุง และชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง มีผู้รับผิดชอบในการติดตามกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับที่ชุมชนมีทุนเดิมที่ดี ทั้งทุนทางสังคมที่ชุมชนมีวัฒนธรรมเดิมที่สามารถพูดคุยและยอมรับข้อตกลง มีความสามัคคีในการที่จะร่วมกันทำงานเพื่อชุมชน ทุนมนุษย์ที่เดิมเป็นเกษตรกรเคยมีวิถีดั่งเดิมที่พึ่งพาธรรมชาติเมื่อมีการใช้กระบวนการที่เหมาะสมทำให้สามารถปลุกกระแสให้ประโยชน์ในการกลับมาใช้วิถีเดิมได้ ซึ่งทุนเหล่านี้เป็นขุมพลังทางปัญญา เมื่อมีการกระตุ้นให้เกิดรวมตัวทำงานของหลายกลุ่ม โดยมีผู้นำและแกนนำที่มีชุมชนที่เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ที่ดี เป็นทั้งผู้นำ

และผู้ปฏิบัติ มีความรู้ความสามารถ อดทนเสียสละในการที่จะร่วมกันเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัวและชุมชนเพื่อป้องกันโรคโรคมะเร็ง โรคความความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด มีความสามารถในการเชื่อมประสานงานต่าง ๆ ทั้งในชุมชนและภายนอกชุมชนได้เป็นอย่างดี ผู้นำเหล่านี้มีทั้งผู้นำเป็นทางการและผู้นำไม่เป็นทางการที่ทำงานประสานกันเป็นทีม ทีมงานที่สำคัญคือ อสม. ซึ่งเป็นแกนหลักในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change agents) และเป็นวิทยากรกระบวนการ (Facilitator) นอกจากนี้ยังมีการถ่ายทอดความคิดสู่เยาวชนรุ่นใหม่ด้วย ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาแกนนำรุ่นเยาว์ที่มาสานต่อคนรุ่นเก่า เมื่อประสบความสำเร็จก็มีความภาคภูมิใจในความสำเร็จร่วมกัน มีความต้องการที่จะการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการพูดแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ต่างของกันและกันทั้งวิธีการ ปัญหาอุปสรรค แนวทางการแก้ไข และเป็นสิ่งดีๆที่ควรนำไปประยุกต์ใช้ (Best practices) ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge management) ตามธรรมชาติ โดยมีกระบวนการบริหารจัดการที่ดี คือมีคณะกรรมการหมู่บ้านที่เข้มแข็ง คอยเฝ้าระวังติดตามกลุ่มเป้าหมายหรือสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการอย่างใกล้ชิด ใช้กระบวนการทำงานชิงรุกถึงบ้าน มีการประเมินผลความสำเร็จของกิจกรรมเป็นระยะมีการหนุนเสริม จากภายนอก จากทีมสุขภาพโรงพยาบาลหนองบัวแดง เทศบาลตำบลหนองบัวแดง ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหนองบัวแดง ประมงอำเภอ ปศุสัตว์อำเภอ ซึ่งเป็นแกนหลักสำคัญ นอกเหนือจากทีมแกนนำสุขภาพที่ทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี ทำให้กระบวนการขับเคลื่อนของชุมชนดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและมีพลัง และนอกจากนี้ยังได้รับการหนุนเสริมจาก สำนักงานเกษตรอำเภอหนองบัวแดง สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดชัยภูมิ ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดชัยภูมิ และองค์กรอื่นๆ ที่เข้ามาสนับสนุนด้านงบประมาณการจัดการวิชาการ การอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยให้การขับเคลื่อนงานของชุมชนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สำหรับสถานที่ที่ใช้ในการปลูกผักปลอดสารพิษ ช่วยเหลือในการปรับสภาพดิน มีแหล่งน้ำ และสถานที่สำหรับออกกำลังกายที่ชาวบ้านสามารถเดินทางมาออกกำลังกายได้สะดวก

นวัตกรรมใหม่ที่ริเริ่มโดยชุมชนในโครงการคือรายการอาหารใหม่เพื่อสุขภาพที่มุ่งเน้นการรับประทานอาหารโปรตีนจากปลา ปรุงโดยการต้มเพื่อลดการใช้น้ำมันและได้วิตามินและคุณสมบัติทางยาจากเครื่องปรุงต้มยำและใบมะขามอ่อน เป็นเมนู“ยอดมะขามอ่อนต้มแซ่บปลา” ซึ่งเป็นที่นิยม มีคำขวัญ ประจำชุมชน “กินปลาเป็นหลัก กินผักให้มาก” และเป็น “สัญญะ” ที่สะท้อนการผสมผสานเป้าหมายของโครงการเข้าไปในวิถีชีวิตของชาวบ้านลาดใต้ และมี การรำเซิ้งสวิงของผู้ที่อายุมากกว่า 50 ปี ซึ่งเป็นการออกกำลังกายแบบพื้นบ้านที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม เสียงเพลงทำให้ออกกำลังกายอย่างสนุกสนาน และเหมาะสมกับสภาวะสุขภาพของคนวัยนี้ที่ไม่เหมาะที่จะออกกำลังกายที่ มีการกระแทกสูง (High impact) เพราะอาจเป็นอันตรายต่อข้อเข่า ประชาชนออก

กำลังกายสม่ำเสมอมีแรงกระตุ้นดังคำขวัญที่ร่วมกันตั้งขึ้นคือ “สนุก 30 นาทีมีเหงื่อเพื่อสุขภาพ” และเห็นความสำคัญของสภาวะสุขภาพ สามารถเชื่อมโยงของโรคระบบไหลเวียน ความดันโลหิต เบาหวานว่าเกี่ยวข้องกับการเผาผลาญ เห็นได้จากการที่ประชาชนในชุมชนให้ความสำคัญกับภาวะโภชนาการมีการบันทึกและใช้สมุดประจำตัว BMI 2008 รูปแบบใหม่ที่เพิ่มเติมข้อมูลปริมาณพลังงานอาหารต่อคนต่อวันด้วย

ข้อดีของการประเมินหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด กรณีศึกษาบ้านลาดใต้ ทำให้ทราบว่าการดำเนินโครงการนี้ หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการมีการประสานการทำงานเป็นอย่างดี และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน โดยมีผู้นำชุมชนหรือกลุ่มองค์กรในชุมชนจะเป็นสื่อกลางหรือตัวขับเคลื่อนการดำเนินงาน และมีการปรับกระบวนการทำงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ให้เข้ากับวิถีชีวิตของประชาชน จึงจะทำให้ประชาชนให้ความร่วมมืออย่างดีในการดำเนินงาน เนื่องจากเป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติฯ ทำให้ประชาชนมีแรงจูงใจในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังเกิดความภาคภูมิใจ และผลของกิจกรรม เช่น การปลูกผักสวนครัว ฯ ยังช่วยลดค่าใช้จ่าย เพิ่มรายได้ ให้ครัวเรือนลงได้

ข้อด้อยเนื่องจากโครงการแจ้งมาอย่างเร่งด่วน การคัดเลือกหมู่บ้านจึงถูกคัดเลือกอย่างเร่งด่วนด้วยทำให้หมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการอาจไม่มีความพร้อมจริงๆ ในการดำเนินงานเท่าที่ควร และเนื่องจากเป็นโครงการที่ไม่มีงบประมาณการดำเนินงาน ผู้บริหารให้การสนับสนุนเฉพาะด้านบุคคล แต่ยังไม่ได้ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ

ประชาชนเสนอแนะเสนอปัญหาเกี่ยวกับไม่มีเวลามาร่วมกิจกรรมเนื่องจากต้องไปประกอบอาชีพ เช่น ทำนา ทำไร่ รับจ้าง เรียนหนังสือและจะกลับถึงบ้านค่ำหรือดึก ส่วนสถานที่ในการออกกำลังกายไม่เหมาะสมไม่เอื้ออำนวยเนื่องจากคับแคบ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาส่งเสริมและจัดกิจกรรมให้บ่อยขึ้น ต้องการเผยแพร่ให้ความรู้ให้กับชุมชนอื่นทราบและตระหนักถึงการบริโภคผักที่ปลอดสารเคมีด้วย

ประชาชนต้องการได้รับการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการและสนับสนุนพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ และส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวให้มากขึ้น อยากได้ลานออกกำลังกายที่มีลายกว้าง ๆ เหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรม

ซึ่งผลการศึกษาเหล่านี้มีประโยชน์มากในการใช้เป็นวิธีการในการดำเนินงานสำหรับหมู่บ้านอื่นๆ ที่จะดำเนินการให้เป็นหมู่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพลดโรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด ได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ